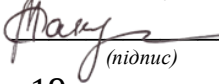

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

До захисту допустити:

В.о. завідувача кафедри

 С.І. Макаренко
(підпис)

«19» листопада 2024 р.

**«ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ
ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
В ІВЕНТ-ЦЕНТРАХ»**

Кваліфікаційна робота здобувача
вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Дошкільна освіта. Інклюзія»
Червякової Вікторії Іллівни

Науковий керівник:

Макаренко С.І.,

кандидат педагогічних наук, доцент
в.о. зав. кафедри дошкільної освіти

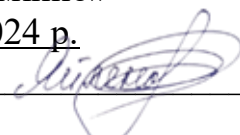
Рецензент:

Івах С.М.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної
педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного
педагогічного університету
ім. І.Франка

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою «відмінно»

«19» грудня 2024 р.

Секретар ЕК

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	10
1.1. Вивчення проблеми розвитку комунікативних здібностей дітей дошкільного віку у психолого-педагогічній літературі.....	10
1.2. Вплив івент-центру на розвиток комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку.....	21
1.3. Педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в розважальних івент-центрах.....	27
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІВЕНТ-ЦЕНТРАХ.....	32
2.1. Особливості розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку у вільному розважальному просторі івент-центру.....	322
2.2. Система роботи івент-центру щодо реалізації педагогічних умов розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку.....	47
2.3. Методичні рекомендації щодо розвитку комунікативних здібностей у дітей старшого дошкільного віку у розважальному просторі івент- центру.....	52
Висновки до розділу 2.....	58
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Сучасне суспільство висуває високі вимоги до рівня міжособистісного спілкування через динамічний розвиток інформаційних технологій, глобалізацію та зміну соціальних норм. Тому важливо розвивати мовленнєві та особливо комунікативні навички якомога раніше, тобто з дитинства.

Питання розвитку комунікативних здібностей сучасних дітей дошкільного віку є насьогодні вкрай актуальним. Педагоги та батьки однією з головних проблем тут називають невміння, а тому іноді – й небажання дошкільників комунікувати з однолітками та дорослими людьми.

Особливо це стосується дітей старшого дошкільного віку, які (з одного боку) проживають максимально сензитивний період для розвитку діалогічного мовлення та орієнтації на спілкування з однолітками – а (з іншого боку) засилля гаджетів, обмеження контактів з однолітками в умовах воєнного стану, недостатність або відсутність стимулювання з боку батьків та педагогів призводить до гальмування розвитку комунікативних здібностей. Це виявляється в невмінні встановлювати та підтримувати контакти, погоджувати свої дії з партнером по комунікації, адекватно реагувати й висловлювати свою симпатію до конкретної особи; відзначаються складності в умінні співпереживати в печалі та радіти успіху іншої особи – все це призводить до різного роду конфліктів, сварок і непорозумінь між дітьми.

Теоретичний аналіз наукової літератури свідчить, що дослідженню комунікативних здібностей як у вітчизняній, так і в зарубіжній педагогіці і психології присвячена значна кількість наукових робіт. Зокрема, питання комунікативних здібностей дітей дошкільного віку вивчали науковці

Л. Артемова, І. Бекер, А. Богуш, Н. Гавриш, В. Ганс, К. Крутій, Н. Лепська, Н. Лисенко, Т. Піроженко, Т. Поніманська, В. Штерн та інші.

Комунікативні здібності визначено дослідниками як комплекс індивідуально-психологічних властивостей, які забезпечують здатність особистості активно й ефективно спілкуватися, передавати й адекватно сприймати інформацію, організовувати взаємодію з іншими людьми, правильно розуміти себе, свою поведінку та партнерів по спілкуванню, їхню поведінку, що необхідно для успішної діяльності людини (З. Мацюк, О. Хвесик).

До комунікативних здібностей науковці відносять комунікативну компетентність (здатність дитини до спілкування з однолітками і дорослими у різних формах конструктивної взаємодії; здатність підтримувати партнерські стосунки, заявляти про свої наміри та бажання тощо), емоційно-ціннісне ставлення (інтерес до активного спілкування з іншими людьми), сформованість знань (володіння етикетними комунікативними формулами).

Розвивати комунікативні здібності слід на кожному віковому етапі – від народження, коли діти тільки-но вчаться доносити до дорослих свої потреби й розуміти співрозмовників - до старшого дошкільного віку, коли при сприятливих умовах соціальна обдарованість і комунікативні здібності починають активно виявлятися й розвиватися. Роль старшого дошкільного віку в розвитку комунікативних здібностей полягає в тому, що в цей період активно розвиваються самосвідомість, потреба у спілкуванні, виникають нові його види. Крім того, дошкільна група в цьому віці виступає початковим соціально-психологічним співтовариством, в якому складається і розвивається спілкування дітей, а також формуються відносини з однолітками.

Розвиток комунікативних здібностей дошкільника передбачає такі способи як: регулярне спілкування з дитиною із використанням відкритих

питань, навчання мові тіла, поєднання читання і обговорення книг, розвиваючі та колективні ігри. Ігри для розвитку комунікативних навичок сприяють зміцненню впевненості в собі, вмінню ясно і чітко висловлювати власні думки та ідеї, а також вмінню прислухатися і співпереживати.

На наш погляд, значні можливості для розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку має вільний розважальний простір івент-центру. Дитячий івент-центр - це спеціалізований заклад або простір, призначений для проведення різноманітних заходів і подій для дозвілля дітей (днів народження, святкових вечірок, тематичних заходів, майстер-класів, тренінгів, інтерактивних шоу та багато іншого). Розважальні івент-центри відіграють важливу роль в сучасному світі, надаючи послуги, в яких поєднується розваги, активний відпочинок та всебічний розвиток дітей. Івент-центри виступають у ролі соціальних центрів, де діти можуть взаємодіяти з однолітками, заводити нових друзів та розвивати і проявляти свої комунікативні здібності: співпрацю, спілкування, вирішення конфліктів тощо. Тематичні ігрові майданчики та творчі атракціони стимулюють творчі здібності дітей і заохочують до ігор з уявою, сприяючи розповідям, рольовим іграм та творчому самовираженню. Діти вчаться знаходити спільну мову з однолітками, придумують свої ігрові сценарії, поділяють радість перемог. Івент-центри, як місця, де проходять різноманітні заходи, майстер-класи, тренінги та інші активності, стають майданчиками для формування комунікативних навичок. У таких умовах діти можуть не тільки розвивати свої здібності, а й отримувати досвід командної роботи, вчитися висловлювати свої думки і почуття, а також розуміти і враховувати думку інших.

Проте, незважаючи на наявність досліджень щодо розвитку комунікації у дітей, недостатньо уваги приділено саме івент-центрам як специфічному освітньо-розважальному середовищу, де можна ефективно розвивати зазначені здібності. Більша частина досліджень присвячена

івент-центрам з точки зору фінансової діяльності, а не можливостям закладу для соціалізації та розвитку дітей дошкільного віку. Цього не достатньо, ураховуючи великі можливості івент-центру для розвитку комунікативних здібностей дітей, особливо старшого дошкільного віку. З огляду на зазначене темою нашого дослідження є: **«ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІВЕНТ-ЦЕНТРАХ».**

Об'єкт дослідження: розвиток комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в івент-центрах.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в івент-центрах.

Завдання дослідження:

1. Розкрити вплив івент-центру на розвиток комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку.

2. Визначити критерії, показники й рівні розвитку комунікативних здібностей старших дошкільників.

3. Виявити й експериментально перевірити педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в івент-центрах.

4. Розробити систему роботи івент-центру щодо покращення умов для розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку.

5. Створити методичні рекомендації щодо розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку у розважальному просторі івент-центру.

Гіпотеза дослідження: Розвиток комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в івент-центрах буде ефективним за таких педагогічних умов:

- 1) Створення в івент-центрі позитивної та підтримуючої атмосфери, в якій дитина відчуває себе впевненою та заохочується до спілкування;
- 2) Включення дітей в ігрову діяльність;
- 3) Організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей;
- 4) Активна роль адміністраторів-вихователів івент-центрів у залученні дітей до комунікації та спілкування з іншими дітьми;
- 5) Залучення батьків.

Методи дослідження:

- теоретичні: вивчення та аналіз психолого-педагогічної літератури з теми дослідження, аналіз основних понять та їх синтез, систематизація та узагальнення матеріалу стосовно обраної теми;
- емпіричні: спостереження, бесіда, опитування.

База дослідження: Дитячий розважальний івент-центр «PlayLab» .

Наукова новизна отриманих результатів. *Уперше* визначено й експериментально перевірено педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в івент-центрі. *Дістала подальшого розвитку* технологія розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Практичне значення отриманих результатів полягає в адаптації методики розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку для використання в роботі адміністраторів-вихователів івент-центрів. Виявлено й експериментально перевірено педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в івент-центрах; розроблено систему роботи івент-центру щодо реалізації зазначених педагогічних умов. Створено методичні рекомендації щодо

розвитку комунікативних здібностей старшого дошкільного віку у розважальному просторі івент-центру. Результати дослідження, діагностичні та технологічні матеріали впроваджено в роботу дитячого розважального івент-центру «PlayLab».

Апробація результатів роботи. Результати дослідження доповідалися під час таких заходів:

- Декада студентської науки МДУ – 2024;
- III Всеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику». Київ: МДУ, 28 березня 2024 р.;
- Методичний захід для педагогічних працівників ДНЗ № 52 «Райдуга» Бахмутської міської ради – в контексті виробничої практики «Організаційно-методичної практики у ЗДО»;
- Методичний захід для спеціалістів з питань дошкільної освіти Управління освіти Бахмутської міської ради та консультантів КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Бахмутської міської ради – у контексті виробничої практики «Практики в органах управління дошкільною освітою».

Публікації.

1. Червякова В. Вплив івент-центру на розвиток комунікативних здібностей дітей дошкільного віку. *Дебют: Збірник тез доповідей студентів психолого-педагогічного факультету МДУ за результатами участі у Декаді студентської науки 2024* / За заг. ред. к.політ.н., проф. М.В. Трофименко, д.е.н. О.В. Булатової. Київ, 2024. С. 137-140.

2. Червякова В.І., Макаренко С.І. Можливості розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку у вільному розважальному просторі івент-центру. *Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику*: Зб. матеріалів

III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 р. / За заг. ред. Ю.О. Демидової. Київ: МДУ, 2024. С. 101-104.

З. Червякова В., Макаренко С. Розвиток комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в івент-центрах. *Магістерські студії психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету: збірник наукових праць здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти»* / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Випуск 2. Київ: МДУ, 2024. С. 82-90.

Структура й обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 43 найменування та 1 додатку. У дослідженні вміщено 4 таблиці і 12 рисунків. Повний обсяг роботи становить 75 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Вивчення проблеми розвитку комунікативних здібностей дітей дошкільного віку у психолого-педагогічній літературі

Проблема здібностей завжди була в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних фахівців, вона є однією з найважливіших і актуальних у процесі виховання. Ця проблема хвилює науковців, педагогів та батьків.

Як зазначає І. Біла, *здібності* – це природні таланти, які лежать в основі індивідуальності кожної людини. Їх розуміння та розвиток відіграють важливу роль у формуванні особистості та успіху в житті. У рамках розгляду окресленого питання ми дослідимо особливості здібностей, їх види та методи стимулювання особистісного зростання [1]. В. Мадзігон та Н. Федорова під *здібностями* розглядають вроджені або природні таланти, властиві кожній особі. Вони можуть бути пов'язані з інтелектуальними, творчими, соціальними чи фізичними здібностями. Важливо розуміти, що кожна людина унікальна і може мати різні здібності, які потрібно розвивати та використовувати [22].

Психологія класифікує здібності наступним чином [22]:

- *теоретичні та практичні здібності*. Теоретичні здібності відрізняються тим, що визначають схильність до абстрактних і теоретичних міркувань, тоді як практичні визначають схильність до практичних і конкретних дій;

- *освітні та теоретичні здібності*. Перші відрізняються тим, що визначають успішність чи неуспішність навчання і виховання, тобто засвоєння знань, умінь і навичок, формування якостей особистості учнів,

тоді як другі - створення матеріальної і духовної культури, продукування нових ідей, відкриттів і винаходів;

- *здібності міжособистісного характеру*. Соціалізація, засвоєння соціальних моделей поведінки тощо;

- *вміння спілкуватися та взаємодіяти з іншими людьми* (комунікативні здібності). Йдеться про соціально детерміновані здібності, а саме: вступати в контакт із будь-якою людиною, впливати на інших тощо.

Перелічені вище здібності виконують зазначені функції лише в комплексі. Всі здібності створюють баланс у формуванні комунікативних здібностей, однак розвиток кожного напрямку може бути індивідуальним та перешкоджати компенсації за рахунок будь-якої іншої здібності.

Проведений нами аналіз наукової літератури свідчить, що вивченню *комунікативних здібностей* як у вітчизняній, так і в зарубіжній педагогіці й психології присвячена значна кількість наукових робіт. Вчені визначають місце комунікативних здібностей у системі здібностей особистості, пропонують різноманітні моделі структури комунікативних здібностей, виділяють найбільш оптимальні умови для прояву цих здібностей тощо. Враховуючи різноманітність думок з цього питання, існує потреба з'ясування сутності та змісту комунікативних здібностей особистості.

Як зазначають З. Мацюк та О. Хвесик, слово «*комунікація*» має латинське походження і в дослівному перекладі означає «з'ясовувати», «радитися», «робити спільним, взагалі» [26]. У філософському словнику «комунікація» – це категорія філософії, яка означає комунікацію, за допомогою якої «я» знаходить себе в іншому [35, с.207]. Найбільш повно в цьому аспекті комунікація представлена в екзистенціалізмі К. Ясперса, де вона розглядається як відносини, що встановлюються свідомо, шляхом дискусії [35].

Т. Гончар узагальнює різні погляди дослідників та пропонує розглядати поняття «комунікація» в кількох значеннях: а) зв'язок; б) взаємодія; в) спілкування; г) комунікативна (інформаційна) сторона спілкування [9]. Власне, з такою класифікацією можна погодитися, навіть якщо терміни «взаємодія» і «спілкування» не можна відокремити один від одного, оскільки одне є частиною іншого. З поняттями «спілкування» та «комунікація» тісно пов'язані такі характеристики, як комунікативні здібності, комунікативні якості тощо.

Комунікативні здібності – це «комплекс індивідуально-психологічних властивостей, які забезпечують здатність особистості активно й ефективно спілкуватися, передавати й адекватно сприймати інформацію, організовувати взаємодію з іншими людьми, правильно розуміти себе, свою поведінку та партнерів по спілкуванню, їх поведінку, що необхідно для успішної діяльності людини» [26] В. Гаркуша розглядає комунікативні здібності як систему внутрішніх ресурсів, необхідних для формування ефективної діяльності в певних ситуаціях міжособистісної взаємодії [18]. Ці здібності як індивідуально-психологічні та психофізіологічні особливості людини забезпечують успішну взаємодію між партнерами [11]. Г. Васильєв обстоює думку про те, що комунікативні здібності є частиною структури особистості, яка відповідає вимогам комунікативної діяльності та сприяє її успішності [26].

Центральною характеристикою комунікативних здібностей З. Мацюк та О. Хвесик вважають «комунікативні якості». *Комунікативні якості* – це якості, що відображають ступінь сформованості комунікативних умінь і складають периферію комунікативних здібностей [26].

Комунікативні здібності поділяються за змістом. Як зазначає Т. Пивоварчик, у структурі комунікативних здібностей виділяються знання, уміння та навички. Але акцент робиться вченим не лише на

знаннях, а на їх поступовому перетворенні в уміння, а потім і в вміння встановлювати соціальні контакти з іншими людьми, при цьому їх збереження відбувається під взаємним впливом у контексті внутрішньої автономії суб'єкта, що призводить до загальної спрямованості комунікативної діяльності особистості та формування стилю спілкування суб'єкта. Саме вміння є проявом комунікативних здібностей людини. Т. Пивоварчик представляє структуру комунікативних здібностей так: комунікативні знання – комунікативні вміння – загальна спрямованість поведінки – стиль спілкування [28].

Комунікативні здібності також поділяються за характером діяльності. Як правило, автори розрізняють:

- предметно-когнітивні (або когнітивні) комунікативні здібності (здатність слухати і розуміти партнерів по спілкуванню, спостерігати за іншими і робити висновки на основі цих спостережень, здатність до ідентифікації тощо);

- міжособистісні комунікативні здібності (здатність адекватно впливати на інших людей, взаємодіяти з ними). Серед останніх – уміння обґрунтовувати свою точку зору, переконувати, тактовно висловлюватись, бути рішучим, ввічливим, толерантним, вимогливим до себе та інших, активним та ініціативним тощо. відмінні.

Здійснюючи аналіз комунікативних здібностей у сфері міжособистісної взаємодії Н. Деллі, М. Кнеп, Ю. Міллер та ін. запропонували оцінювати їх за рівнями системи внутрішньо-особистісного контролю, а саме [40]:

- контроль поведінкової концепції, що відповідає таким комунікативним здібностям: об'єкт взаємодії досягає певної заздалегідь запланованої мети в конкретній ситуації, не завдаючи шкоди іншим; використання когнітивних стратегій для збереження образу сприйняття власних дій у разі помилки;

- нормативний контроль, що відповідає таким умінням: імпровізувати у разі труднощів міжособистісної взаємодії, змінювати програму власних дій у разі потреби; контролювати власні бажання та адаптувати останні до мінливих ситуацій;

- програмний контроль, що відповідає комунікативним здібностям: переводити різноманітні конструкції та атрибути в послідовний план дій; прогнозувати та пояснювати поведінку інших людей; здатність до співпереживання;

- контроль над стосунками, що відповідає здатності: інтерпретувати свої дії та дії інших на основі комплексного аналізу різних варіантів поведінки; переглядати інтерпретації подій і поведінки людей відповідно до цілей особистості в мінливих ситуаціях соціальної взаємодії; розпізнавати загальні упередження атрибуції тощо.

Т. Пивоварчик, враховуючи результати досліджень Л. Тайєра, пропонує наступний склад комунікативних умінь [28]:

- комплекс умінь швидко й адекватно орієнтуватися в ситуації в умовах спілкування;

- уміння планувати мовленнєвий і змістовний аспекти спілкування;

- уміння знаходити відповідні засоби для передачі змісту спілкування;

- уміння давати зворотний зв'язок у спілкуванні.

Варто зазначити, що людина має риси характеру, психологічні особливості, що визначають характер її стосунків з оточуючими (комунікативні особливості), які стають основою специфічних схильностей, здібностей (комунікативних здібностей), які можуть забезпечити повноцінне спілкування. Уміння використовувати ці здібності на практиці насправді можна назвати комунікативними навичками, а вміння, які успішно і систематично використовуються, - комунікативними вміннями. Комунікативними характеристиками слід вважати психологічні

особливості особистості, які забезпечують готовність особистості до процесу спілкування, є основою для формування комунікативних умінь і навичок, забезпечують емоційне забарвлення міжособистісної взаємодії.

Отже, комунікативні якості, що складають основу комунікативного ядра, цілком піддаються формуванню та корекції, а трансформація негативних якостей у позитивні може повністю змінити на краще міжособистісні стосунки людини. Зрозуміло, що найбільш плідно така адаптація відбувається в дитинстві. Спілкування слід розглядати як культурно-історичний феномен, в процесі якого людина пізнає своє природне середовище і починає взаємодіяти з навколишнім світом, проявляючи індивідуальні відмінності у функціональних особливостях нервової системи, розумових, емоційних, моральних і вольових якостях, потребах, інтересах, здібностях і рисах особистості.

Розвиток позитивних комунікативних якостей є основою прояву комунікабельності, яка виступає як сукупність психологічних якостей, що забезпечують готовність людини до продуктивної взаємодії. Слід також зазначити, що, навчаючись формам спілкування з дорослим, дитина накопичує досвід взаємодії у системі відносин «дорослий-дитина», яка має соціально-предметну спрямованість. Розвиток комунікативних функцій відбувається поступово шляхом наслідування соціального досвіду суспільства під час взаємодії дитини з навколишнім світом. Так, у поведінці дитини від народження до року можна виділити чотири стадії (за Н.І. Лепською) [38]:

I стадія: від народження до 2,6 місяців. На початковому етапі розвитку дитини, «спілкування» носить одnobічний характер і здійснюється насамперед завдяки об'єктивним діям матері (вона годує дитину, усуває причини дискомфорту, заспокоює її). Іноді ці дії озвучуються (мама співає, щось говорить). Вони носять емоційний

характер, і їх функція полягає в супроводі відповідних матеріальних дій. Це лише передумови спілкування, а не його дії [38].

II етап: від 2 - 2,6 до 5 - 6 місяців. На цьому етапі формою спілкування матері з маленькою дитиною є її індивідуально-адресований монолог, що має звуко-жестико-мімічну структуру. Найважливішим є вираз обличчя, особливо посмішка – сильний стимул для реакції дитини [38]. Жести мають велике значення; жести рук особливо виразні. Жести і міміка зазвичай супроводжуються голосовими звуками. Звуки можуть бути як мовними (поєднання лексично значущих одиниць), так і немовними (пестливі пестоці, підбадьорливі та застережливі вигуки). У цьому ж віці дитина починає сприймати звернення матері і намагається відповісти на нього загальною руховою активністю (комплекс пробудження), вокалізацією, ходьбою і посмішкою. Так відбувається спілкування, адже «звернений» до матері монолог отримує зриму реакцію дитини. Форма спілкування при цьому наближається до діалогу.

III стадія: від 5-6 до 10-11 місяців. Суть спілкування на цьому етапі полягає в тому, що мати і дитина по черзі, а іноді й одночасно, виражають свій емоційний стан, як би ведучи власні комунікативні партії. Цю синкретичну одиницю монологу й діалогу можна назвати дуєтом. У науковій літературі таку форму комунікативної діяльності дитини називають «лепетними» монологамі. Вони виконуються немовними звуковими засобами і не передають інформації, а виражають захоплення чимось, ігрову діяльність дитини [38].

IV етап: від 8-9 до 12-14 місяців. На цьому етапі вокалізації жести і міміка як матері, так і дитини набувають правильного комунікативного значення. Мелодика материнської мови тепер не тільки є чинником емоційного впливу, але сприймається дитиною як значуще явище, що дозволяє диференціювати питання і спонукання.

Багато дослідників відзначають раннє сприйняття дітьми основних інтонаційно-комунікативних контурів (твердження, запитання та заклики) у мовленні дорослих [38]. Тому комунікативний фактор у розвитку мовлення у дітей відіграє велику роль на всіх етапах розвитку мовлення: у домовному, на етапі формування й у подальшому розвитку. Але не завжди цей вплив однаково значущий на кожному етапі розвитку мовлення. Це відбувається тому, що сам комунікативний фактор змінюється у дітей раннього віку в різні періоди розвитку. Спілкування у дітей зазвичай також характеризується особливою потребою, яка не зводиться до інших життєвих потреб дитини. Залежно від спільного спілкування дитини з дорослим, потреба в цьому спілкуванні змінюється залежно від віку, вирішення тих чи інших життєвих завдань дитини.

У 1 рік і 3 місяці дитина починає грати з іграшками в різні ігри, які організовує дорослий за допомогою словесної інструкції; любить розглядати картинки, знаходити названу картинку; виконує будь-яке завдання за усним запитом, розуміє назви оточуючих предметів, назви окремих якостей предметів і їх оцінки: «великий, маленький, хороший, поганий». Відбувається швидкий стрибок у розвитку імпресивного мовлення: дитина узагальнено розуміє деякі слова. Швидкість формування фонематичної диференціації інтенсивно зростає, а розрізнення звуків мови на слух відбувається швидше, ніж немовних звуків [38].

У два роки дитина вже розуміє простий сюжет картинки, любить слухати казки, пісні, вірші, добре розрізняє слова, що відрізняються одне від одного лише однією фонемою (показує, наприклад, де вуса і вуха на фото). До кінця другого року дитина в основному опановує вміння розрізняти й відокремлювати фонеми рідної мови, розуміє оповідання без супроводжуючих ілюстрацій (наприклад, казку) і вміє відповідати на запитання, пов'язані зі змістом прослуханого тексту, добре розуміє мовлення інших.

Певну роль у розвитку комунікативного мовлення відіграють стосунки дитини з іншими дітьми та дорослими. У віці одного року дитина має лише специфічну реакцію на інших дітей: вона цікавиться тим, що вони роблять, перегукується з ними, посміхається іншій дитині, виникає «спільна гра». На другому році життя дитина вже цікавиться діями інших дітей, емоційно спілкується з ними, виявляє симпатію, дає іграшку іншій дитині на прохання дорослого або виявляє протест - руховий, мовний, емоційний. Під впливом дорослих у дитини формується позитивне ставлення до інших дітей: дорослий привертає увагу дітей один до одного, дає вказівки, вчиться виражати позитивне ставлення у вчинках і в мові [38].

На третьому році життя у дитини розвиваються різноманітні форми спілкування: під час гри дитина ділиться іграшками, враженнями, висуває прохання, висловлює своє ставлення до вчинків інших, дає поради, допомагає дітям. У цьому віці засвоюються основні граматичні форми та основні синтаксичні конструкції рідної мови. У мовленні дитини зустрічаються майже всі частини мови, різні види речень. Найважливішим придбанням є перше узагальнення – дитина одним словом розуміє предмети, різні за зовнішніми властивостями, але схожі за якоюсь істотною ознакою або способом поводження з ними. При цьому спостерігається вибіркове ставлення до дітей, дитина надає перевагу спілкуванню лише з однією дитиною, або таке ставлення не сформоване. У перші три роки життя не тільки вдосконалюється розуміння мовлення, але й формується активне власне мовлення дитини для вираження стосунків між людьми та предметами.

Розуміння мовлення зазвичай передує розвитку активної мовленнєвої функції. У 1,5 року дитина вивчає близько 100 слів. До кінця другого року життя діти вже знають близько 300, а в три роки - 1200-1500 слів [38]. Мова дозволяє представляти світ у символічній, абстрактній

формі, класифікувати предмети, відносити їх до різних категорій. У міру розвитку рівня лексико-граматичної сторони мовлення дитина вже здатна виконувати різноманітні інтелектуальні операції: порівняння, аналіз, синтез. Така регулятивна функція мовлення формується вже на ранніх етапах розвитку дитини [38]. З розвитком мовлення спілкування стає досконалішим. Ефективність залежить не лише від знання граматичних правил і значень, а насамперед від умінь виражати певний зміст у відповідній ситуації. Комунікативні та розмовні навички ґрунтуються на таких соціальних навичках, як: говорити послідовно, враховуючи досвід, навички, інтереси та потреби співрозмовника; уникати домінування в розмові та не перебивати співрозмовника; виявляти увагу за допомогою невербальних засобів (зоровий контакт, жести тощо) та демонструвати готовність продовжувати [38].

Тож із розвитком пізнавальних навичок, розширенням знань про зовнішній світ у дітей покращується й спілкування. Діти вчаться слухати, часто висловлюють двозначність у повідомленнях і обходяться без інтерпретації з боку інших.

3-6 років. У даному віці дитина поступово переходить від ігор з іграшками до ігор з іншими дітьми. Їй стає все більше цікаво спілкуватися з однолітками, але їй також подобається грати з дорослими. Дитина починає розуміти слова «дружити», «друг». А ще з радістю виступає на святах, щоб оплески та похвали. У цей період виникають перші конфлікти, без яких неможливе спілкування дітей. Таким чином діти вчаться взаємодіяти, домовлятися, йти на компроміс та відстоювати свою точку зору [30].

Особливістю розвитку мовленнєво-комунікативних здібностей дитини 3-6 років є те, що цей період є вирішальним для формування мовленнєвих навичок. Дитина активно спостерігає, слухає й наслідує мовні зразки інших. Відповідно, на даному етапі важливо приділяти увагу

правильній вимові, розвивати словниковий запас і підтримувати інтерес до мовлення.

Розвиток мовлення та комунікативних навичок у дитини від 3 до 6 років має свої виміри. Це включає розуміння та використання слів, сприйняття та використання мовленнєвих структур, уміння спілкуватися з однолітками та дорослими, визначення почуттів та власного досвіду через мовлення. Ці вимірювання показують, наскільки успішно протікають процеси формування мовленнєвих і комунікативних навичок у дитини.

Спілкування та мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку відбувається на таких рівнях:

а) поведінковий (оволодіння мовленнєвою поведінкою), функціями якого є: спрямування уваги на партнера по спілкуванню, настанова на реакцію-відповідь; володіння різними експресивно-мімічними засобами спілкування, уміння встановлювати міжособистісні контакти;

б) когнітивно-лінгвістичний рівень (розвиток концептуального усвідомлення), який характеризується: розумінням просторово-часових ознак комунікативних ситуацій (значення слів, що характеризують місце, час і зміст взаємодії), розпізнавання емоційного змісту комунікативних ситуацій (значення слів, що характеризують емоційний стан людини), розуміння персонажів в іграх і завданнях (значення значення слів); збагачення словникового запасу (використання різноманітної і точної лексики відповідно до ситуації і змісту спілкування, граматична точність).

в) особистісний рівень (регуляція взаємодії, свідченням цього є: прагнення до повноти і зв'язності мовлення, контролювання мовлення відповідно до розвитку ситуації (враховувати ситуацію, творчий підхід, пов'язаний з людиною (оцінка співрозмовника, безцінне сприйняття); і потреба в міжособистісному спілкуванні, широта і дієвість його мотивів включають: стійкість сформованості мотивів спілкування з дорослими та однолітками [38].

Отже, комунікативна діяльність – це діяльність, спрямована на іншу людину, в даному випадку діяльність, яка є формою взаємодії дитини з дорослим або іншою дитиною. Можна зробити висновок, що вербальній комунікативній діяльності передують різноманітні рухи, жести, міміка, контакт очей та інші невербальні засоби спілкування, які супроводжуються вокалізацією та голосовими реакціями (плач, ходьба, лепет тощо). Ефективність формування комунікативних якостей у дітей дошкільного віку залежить від педагогічного впливу соціального середовища, де творчість створює оптимальні умови для найбільш продуктивної реалізації їхнього комунікативного потенціалу.

1.2. Вплив івент-центру на розвиток комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку

Діти дошкільного віку найкраще навчаються, коли займаються практичними заняттями, які дозволяють їм досліджувати та відкривати нове. Досліджувати різні галузі знань та опановувати нові навички, отримуючи задоволення під час навчання, дозволяють дітям дошкільні івент-центри [42].

Івент-центр (від «event» - подія) це багатофункціональний майданчик, спеціально обладнаний для проведення заходів. Він трансформується під потреби кожної події, будь то діловий форум, гала-вечеря, виставка або концерт.

Дитячий івент-центр - це спеціалізоване агентство, яке займається підготовкою і проведенням дитячих заходів. У його завдання входить, наприклад:

- допомога у виборі теми свята в залежності від віку дітей і їхніх особистих переваг;
- підготовка декорацій відповідно до обраної тематики;

- робота аніматорів;

- проведення квесту, шоу-програми або іншого інтерактиву.

Також існує поняття розважального івент-центру (family entertainment center) - невеликого парку розваг, призначеного для сімей з маленькими дітьми і підлітків, часто повністю в приміщенні.

Саме такі розважальні івент-центри можуть стати площадкою для формування комунікативних здібностей дітей.

Колективні розваги та великі групові заняття для дошкільнят в івент-центрах - не тільки веселі та захоплюючі, а й відіграють важливу роль у їхньому загальному розвитку. Ці заняття пропонують безліч переваг для маленьких дітей - від покращення соціальних навичок до сприяння когнітивному зростанню. Гра з дошкільнятами у веселих групових заняттях допомагає їм розвивати навички саморегуляції на додаток до знайомства з математикою, наукою та концепціями грамотності.

Діяльність івент-центрів для дітей дошкільного віку є досить популярною у зарубіжних країнах. Для прикладу можемо відмітити Kids Quest – дитячий музей, на території якого протягом року активно проводяться різноманітні івенти для дітей [41]. На базі даного музею для дітей дошкільного віку пропонуються наступні івенти, в описах до яких ідеться про [41]:

Busy Hands: Ми вивчимо просту мову жестів, яка допоможе нам спілкуватися один із одним.

Tinker Tots: Вирішуйте інженерні завдання, практикуйтеся у вирішенні проблем та грайте, проходячи захоплюючі випробування у кожному класі!

Little Lab: На цьому занятті ми вивчимо хімічні реакції, анатомію комах, математичні моменти та багато іншого.

Nature Lab: Ми станемо детективами природи, розкриваючи секрети рослин, тварин, води, дерев та комах.

Перебування дитини в івент-центрі та участь у групових видах діяльності має великий вплив на розвиток їхніх комунікативних здібностей, зокрема:

Розвиток соціальних навичок: взаємодія з однолітками вчить співробітництву, обміну, емпатії та командної роботи. Діти навчаються спілкуватися та працювати разом.

Спостереження: соціальні, емоційні, фізичні та когнітивні навички найчастіше найкраще спостерігати, коли діти взаємодіють один із одним у групах під час ігор у приміщенні або на вулиці.

Когнітивне зростання: групові завдання заохочують вирішення проблем, сприяють розвитку критичного мислення. Діти дошкільного віку досліджують нові ідеї та отримують знання спільно.

Поліпшення моторних навичок: активна гра у групах сприяє координації, руховим здібностям та фізичній впевненості.

Цілісне навчання: динамічне соціальне середовище групових майстер-класів та занять сприяє всебічному розвитку в різних напрямках – соціально-емоційному, когнітивному, творчому та фізичному. Це ключова частина ранньої освіти.

Позитивні відносини: спілкування, що відбувається з іншими дітьми і педагогами у вигляді веселих ігор та захоплюючих занять розвиває почуття власності, соціальні зв'язки та інтерес до навчання.

Беручи участь у добре продуманих дошкільних групових іграх та заходах, діти розвивають основні здібності, що закладають основу для майбутнього соціального та академічного успіху. Окрім простого ігрового часу, заняття у великих групах є потужним інструментом для раннього розвитку.

Розглянемо приклади ігрових активітетів, що можуть проводитися в івент-центрах:

Математичні вправи для дошкільнят.

За допомогою математичних занять дошкільнята можуть розвивати навички критичного мислення, вирішуючи проблеми та приймаючи рішення. Маніпулювання предметами, наприклад, рахунковими кубиками або сортуванням іграшок також допомагає зміцнити дрібну моторику. Такі заняття, як розпізнавання образів та сортування фігур, покращують їхнє просторове сприйняття та здатність до міркування. Беручи участь у математичних іграх, діти покращують своє почуття чисел та створюють міцну основу для майбутнього навчання математики. Вони мають можливість комунікувати з іншими під час вирішення завдань та задавати питання, що в свою чергу сприятиме розвитку комунікативних здібностей

Числове бінго – популярне математичне заняття для дошкільнят, яке поєднує навчання з інтерактивним ігровим процесом. Воно допомагає дітям дізнаватися числа, вдосконалювати навички рахунку та виховує любов до математики у захоплюючій та веселій формі [42].

Однією з головних переваг числового бінго є те, що воно не лише навчає дошкільнят того, як визначати числа, а й підвищує їхню здатність точно рахувати. Завдяки ігровій обстановці гри в бінго, яка сподобається дітям, діти заохочуються до активної участі та взаємодії з числами у практичній манері. Це сприяє позитивній асоціації з математикою з раннього віку, закладаючи міцну основу майбутнього навчання. Соціальний аспект гри в бінго з однолітками додає інтерактивності та захоплюючості цього заняття, заохочує дітей до міжособистісного спілкування [42].

Малювання пальцями. Цей тактильний досвід дозволяє дітям експериментувати з різними кольорами, текстурами та формами, сприяючи художньому розвитку та самовираженню а ще стимулює позитивні емоції, котрі виникають під час комунікації дітей між собою при створенні групових малюнків. Відбувається як і поліпшення моторних навичок так і цілісне навчання з іншими дітьми.

Робота з пластиліном. Практичні проекти з використанням пластиліну не тільки дозволяють маленьким дітям виражати свою творчість, але й допомагають їм удосконалювати дрібну моторику, коли вони ліплять, розплющують та формують тісто. Маніпулювання пластиліном вимагає точних рухів, які, у свою чергу, зміцнюють м'язи пальців та рук. Процес планування та виконання творів сприяє когнітивному розвитку, розвиваючи навички вирішення проблем та просторове сприйняття [42].

Створення колажів. Займаючись створенням колажів, діти дошкільного віку мають можливість досліджувати різні теми, які їм близькі, такі як природа, пори року чи тварини. Заохочення їх обговорювати ці теми одна з одною розвиває їхні комунікативні навички та здатність розуміти різні точки зору. Надання широкого спектру матеріалів, таких як кольоровий папір, журнали, обрізки тканини та наклейки, посилює їхній тактильний досвід і дозволяє їм експериментувати з текстурами. Цей спільний процес не тільки пробуджує їхню креативність, а й дає їм цінні уроки про командну роботу та співробітництво.

Кругові заняття надають дошкільникам цінні можливості для соціальної взаємодії, сприйняття музики та захоплюючих ігор. Ці заняття спрямовані на розвиток співробітництва, обміну досвідом та почуття спільності серед маленьких дітей. Під час даних занять діти збираються у відведеному місці, щоб брати участь у структурованих заходах під керівництвом вихователя. Така рутинна не лише покращує їхні навички слухання та уваги, а й виховує почуття приналежності та інклюзивності.

Пісні зі співом та рухами. Співи та пісеньки з рухами є невід'ємними компонентами занять по колу для дітей дошкільного віку, сприяючи соціальній взаємодії, сприйняттю музики та фізичної координації. Завдяки цим інтерактивним пісням дошкільнята не лише вчаться дотримуватися

ритму та мелодії, а й розвивають основні соціальні навички, такі як вміння робити щось по черзі, ділитися та працювати разом з однолітками.

Прикладами популярних інтерактивних пісень для кругового часу є «Колеса автобуса», де діти можуть імітувати рухи коліс автобуса, що обертаються навколо своєї осі, та «Якщо ти щасливий і знаєш це», яка спонукає дітей висловлювати свої емоції за допомогою руху.

Розповідь історій. Розповідь історій під час занять у колі збагачує мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку, стимулює когнітивне зростання та розвиває уяву. Ці оповідальні сесії покращують навички слухання та заохочують креативність серед дітей.

«Покажи та розкажи». Заняття з показу та розповідання – це ідеї для кругових занять, які дозволяють дітям дошкільного віку висловлювати свою креативність, ділитися досвідом та брати участь у громадських завданнях. Ці інтерактивні сесії сприяють розвитку впевненості у собі, навичок спілкування та почуття приналежності до групи.

Сенсорні ящики. У івент-заходах використання різних матеріалів, таких як рис, пісок або вода, у поєднанні з барвистими предметами може розвинути сенсорне сприйняття та мовленнєві навички дітей. Участь у сенсорній грі пов'язана з покращенням концентрації та здібностей до вирішення проблем, що має вирішальне значення для загального когнітивного розвитку. Наприклад, встановлення сенсорної коробки із захованими предметами, які діти можуть знайти, спонукає їх використовувати свої дотичні та спостережливі навички [42].

Отже, дошкільні івент-центри дозволяють дітям досліджувати різні галузі знань та освоювати нові навички. Вони також дозволяють їм отримувати задоволення під час заходів. Великі групові заняття для дошкільнят не тільки веселі та захоплюючі, а й відіграють важливу роль у їхньому загальному розвитку. Ці заняття пропонують безліч переваг для маленьких дітей, від покращення соціальних навичок до сприяння

когнітивному зростанню. Гра з дошкільнятами у веселих групових заняттях допомагає дітям розвивати навички саморегуляції на додаток до знайомства з математикою, наукою та концепціями грамотності.

Велику роль відіграють також івент-центри, що срямовані на активний відпочинок та розваги. Дитячі розважальні івент-центри виступають у ролі соціальних центрів, де діти можуть взаємодіяти з однолітками, заводити нових друзів та практикувати такі важливі соціальні навички, як співпраця, спілкування та вирішення конфліктів. Тематичні ігрові майданчики та творчі атракціони стимулюють творчі здібності дітей і заохочують до ігор з уявою, сприяючи розповідям, рольовим іграм та творчому самовираженню. Діти вчаться знаходити спільну мову з однолітками, придумують свої ігрові сценарії, поділяють радість перемог. Це особливо актуально, якщо за сімейними обставинами дитина бачить тільки батьків і, в кращому випадку, близьких родичів, а з дітьми спілкується рідко. На дитячому майданчику можна розширити коло спілкування і знайти справжніх друзів. Дитячі розважальні центри найкраще підходять для розвитку соціальних навичок у дітей. Це підвищує їхню впевненість у собі та допомагає взаємодіяти з іншими дітьми та людьми, допомагає зрозуміти такі життєві поняття, як перемога та поразка.

1.3. Педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в розважальних івент-центрах

Дітям дошкільного віку потрібні щоденні можливості для участі в заходах, які допомагають їм освоювати нові навички та практикувати наявні у веселій, стимулюючій та підтримуючій обстановці. Ефективні навички спілкування є невід'ємною частиною самовираження дітей, розвитку їхніх соціальних відносин та їхнього навчання. У своїй щоденній

роботі у івент-центрах має здійснюватися планування та впровадження можливості для навчання мови та навичок спілкування протягом дня. Це необхідно для розвитку комунікативних здібностей.

Дитячі розважальні івент-центри виступають у ролі соціальних центрів, де діти можуть взаємодіяти з однолітками, заводити нових друзів та практикувати такі важливі соціальні навички, як співпраця, спілкування та вирішення конфліктів. Тематичні ігрові майданчики та творчі атракціони стимулюють творчі здібності дітей і заохочують до ігор з уявою, сприяючи розповідям, рольовим іграм та творчому самовираженню. Діти вчаться знаходити спільну мову з однолітками, придумують свої ігрові сценарії, поділяють радість перемог. Це особливо актуально, якщо за сімейними обставинами дитина бачить тільки батьків і, в кращому випадку, близьких родичів, а з дітьми спілкується рідко. На дитячому майданчику можна розширити коло спілкування і знайти справжніх друзів. Дитячі розважальні центри найкраще підходять для розвитку соціальних навичок у дітей. Це підвищує їхню впевненість у собі та допомагає взаємодіяти з іншими людьми.

Зупинимося на переліку педагогічних умов, які мають бути створені в івент-центрах з метою розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку.

1) Створення в івент-центрі позитивної та підтримуючої атмосфери, в якій дитина відчуває себе впевненою та заохочується до спілкування. Створення сприятливої атмосфери в ігровому середовищі допомагає встановити зв'язок і довіру між учасниками. Працівники закладу завжди взаємодіють з дітьми і вони завжди відкриті для спілкування. Важливим аспектом в роботі івент-центру є підтримка позитивної ініціативи. Працівники заохочують дітей за успішне спілкування, а в разі помилок — надають допомогу та зворотний зв'язок.

Головне гасло педагога – «Якщо у вас є проблемні ситуації або виклики, - я тут, щоб допомогти знайти найкращі рішення!».

2) *Включення дітей в ігрову діяльність.* Сюжетні ігри та ігри з певними правилами - основні способи розвитку комунікативно-мовленнєвих здібностей дітей. Ігри, де сюжет відіграє важливу роль, сприяють розвитку навичок взаєморозуміння і комунікації. Для ігор з встановленими правилами характерно заохочення до дотримання цих правил, стимулювання досягнень і заохочення сили волі. Деякі з таких ігор включають в себе активні ігри: «Кулька», «Активіті для дітей» та дидактичні – «Вгадайте емоцію» тощо.

3) *Організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей.* Шоу-лабораторії. В експериментах, що проводять експерти, діти активно спостерігають, слухають і беруть участь у роботі. Також є «розмовляючий стіл» (круглий стіл), де діти обговорюють будь-яку тему і одночасно розвивають свої комунікативні навички. Це може бути дискусія після перегляду мультфільму або обговорення майбутнього свята. Дуже ефективним може бути надання дітям творчих завдань після таких обговорень, таких як малювання, ліплення тощо.

Одним із найефективніших способів розвитку комунікативних навичок у дітей старшого віку є театральна діяльність. За допомогою аніматорів івент-центри можуть організовувати невеликі вистави, в яких діти беруть участь у постановці на сцені, їм дають невеликі ролі, але вони є головними дійовими особами в сюжеті. Діти самі вирішують, як вони будуть грати обраного персонажа. Виконуючи роль, діти вчаться слухати інших і промовляти свої репліки під час гри. Окрім спілкування, діти також використовують міміку та жести.

4) *Активна роль адміністраторів-вихователів івент-центрів у залученні дітей до комунікації та спілкування з іншими дітьми.* До обов'язків адміністратора-вихователя івент-центру входить контроль за

поведінкою дітей та сприяння налагодженню взаєморозуміння, спілкування та взаємодії з іншими дітьми під час їхнього перебування в івент-центрі, щоб вони не ображали інших дітей. Адміністратор-вихователь проводить багато часу з дітьми, стежить за їхньою поведінкою, організовує ігри, вистави, майстер-класи та бесіди, які дозволяють кожній дитині спілкуватися і висловлювати свої думки. Водночас через спілкування адміністратор-вихователь може краще зрозуміти, які саме «внутрішні проблеми» не дозволяють дітям весело проводити час зі своїми однолітками.

5) *Залучення батьків.* Визнання того, що сім'я є першим і найважливішим учителем для дітей, має вирішальне значення у роботі івент-центрів. Багато івент-центрів розраховані на спільний активний відпочинок, батьки разом з дітьми можуть проходити майстер-класи, розважатись на атракціонах та проходити квести і шоу від аніматорів. Саме поведінка батьків та їх залучення до розваг і відпочинку сильно відображає модель поведінки дитини в майбутньому.

Висновки до розділу 1

У розділі 1 встановлено, що комунікативні здібності являють «комплекс індивідуально-психологічних властивостей, які забезпечують здатність особистості активно й ефективно спілкуватися, передавати й адекватно сприймати інформацію, організовувати взаємодію з іншими людьми, правильно розуміти себе та свою поведінку та партнерів по спілкуванню, їх поведінку, що необхідно для успішної діяльності людини».

Виявлено, що ефективність формування комунікативних якостей у дітей дошкільного віку залежить від педагогічного впливу соціального

середовища, де творчість створює оптимальні та комфортні умови для найбільш продуктивної реалізації їхнього комунікативного потенціалу.

Івент-центр містить багато розваг та інтерактивностей для дітей, різноманітність заходів надає дітям всебічного розвитку. Гра з дошкільнятами у веселих групових заняттях допомагає дітям розвивати навички саморегуляції, творчі ігри розвивають їх самоідентифікацію та самовиреження.

Виділено перелік педагогічних умов, які мають бути створені в івент-центрах з метою розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку: 1)Створення в івент-центрі позитивної та підтримуючої атмосфери, в якій дитина відчуває себе впевненою та заохочується до спілкування. 2)Включення дітей в ігрову діяльність. 3)Організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей. 4)Активна роль адміністраторів-вихователів івент-центрів у залученні дітей до комунікації та спілкування з іншими дітьми. 5)Залучення батьків.

РОЗДІЛ 2

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІВЕНТ-ЦЕНТРАХ

2.1. Особливості розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку у вільному розважальному просторі івент-центру

Формувати комунікативний досвід людина починає з дитинства. Одним із шляхів його освоєння є гра. Змінюючись з віком, гра супроводжує людину все життя. Граючись, дитина вивчає себе, інших, навколишній світ, приміряючи на себе різні ролі, формує свій світогляд, систему оцінок і цінностей.

На цьому базується організація діяльності івент-центрів щодо розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку. Зокрема, під час проведення івентів проводиться показ мультфільмів та їх обговорення, аналіз, розбираються проблемні ситуації з мультфільмів. Формуються вміння і навички в усній формі правильно, зрозуміло і виразно висловлювати думку, вести діалог. На практичних івентах (створення іграшок, малюванні, тощо) діти навчаються працювати в колективі, тим самим розвиваючи комунікативні навички спілкування: звернутися за допомогою, спитати, відповісти або допомогти самому.

Дослідження комунікативних навичок дітей старшого дошкільного віку проводилося на базі івент-центру «Playlab». Учасниками стали 7 дітей, батьки яких дали згоду на участь у дослідженні. При проведенні експерименту було виділено наступні діагностичні критерії розвитку комунікативних навичок:

1. Потреба у спілкуванні.
2. Контактність.
3. Уміння розуміти мовлення іншої людини.

4. Уміння змістовно викладати свої думки.
5. Використання невербальних засобів спілкування.

В даному дослідженні з дітьми старшого дошкільного віку були проведені діагностичні процедури за допомогою таких методів і методик:

1. Проведення попередньої бесіди.
2. Театральна постановка «Ріпка».
3. Гра «Ау!», що проводилася перед майстер-класами.
4. Методика «Азбука настроїв»:
 - 4.1. Гра 1. Пасьянс.
 - 4.2. Гра 2. Імітація.
 - 4.3. Гра 3. Інсценування [44]
5. Методика «День народження».

Результати виявлення рівня сформованості комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку неоднозначні.

1. Проведення попередньої бесіди.

Мета. Встановлення довірчих відносин з дітьми, виявлення контактності, активності.

У проведенні попередньої бесіди дітям задавалися наступні питання:

- Як тебе звати?
- З ким ти дружиш ? Чому?
- В яку гру ти любиш гратися?
- Про що ти любиш розмовляти з іншими дітьми?
- Які мультфільми любиш дивитися?
- Хто тобі читає книжки?
- Яка твоя найулюбленіша книжка?

У розмові взяли участь 7 дітей, 5 з яких охоче йшли на контакт, відповідали на питання і розуміли сутність поставлених запитань. Двоє дітей давали односкладові відповіді на питання тільки після багаторазового їх повторення.

2. Театральна постановка «Ріпка»

Мета. Виявлення розуміння змісту прочитаного, вміння вступати в діалог, правильно викладати свої думки. Спостереження й оцінка використання експресивних засобів спілкування, виявлення рівня розвитку в дітей виразності інтонації, міміки, рухів.

У процесі проведення занять, спрямованих на розвиток мовлення, були створені діагностичні ситуації по темі, які передбачають організацію ігрової діяльності. Ігрова ситуація була створена під час читання казки «Ріпка».

Була організована інсценівка даної казки, в якій взяли участь 5 дітей. Серед них 3 дітей, граючи свої ролі, досить яскраво і точно використовували міміку і жести. Двоє користувалися тільки мімікою. Ще 2 досліджуваних практично не використовували міміку і жести.

Всі 5 дітей продемонстрували низький рівень розвитку інтонаційної виразності: граючи свої ролі, діти не змінювали силу голосу, мова звучала монотонно і не зовсім чітко, порушувалася послідовність мовленнєвого висловлювання. Результати використання дітьми експресивних засобів спілкування наведені на рис. 2.1.

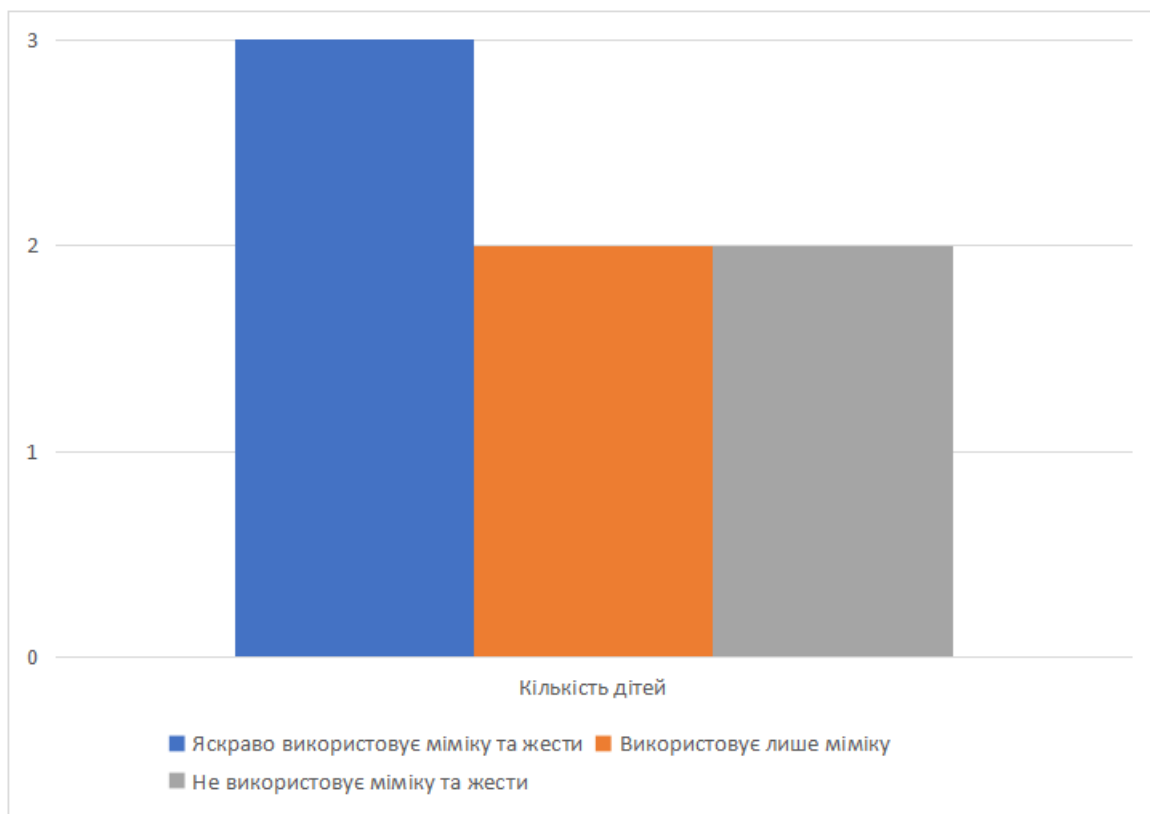

Рис. 2.1. Характер використання експресивних засобів спілкування дітьми (за результатами гри-драматизації «Ріпка»).

3. Гра «Ау!», що проходила на перервах.

Мета. Спостереження за особливостями соціальної перцепції. Виявлення вміння слухати і чути іншу людину, формування навичок колективної діяльності, подолання бар'єру у спілкуванні.

Хід гри. Дитина стоїть у колі із зав'язаними очима, вона загубилася в лісі. Інші досліджувані водять хоровод, промовляючи слова «Ти зараз в лісі, ми співаємо тобі АУ! Очі відкривай скоріше, хто тебе покликав - вгадай швидше». Хтось із дітей кричить: «АУ!» - і той хто «загубився», повинен вгадати, хто його кликав.

У даній грі брали участь 7 дітей. 4 досліджуваних добре впізнавали голоси один одного. Двоє дітей плутали голоси. 1 досліджуваний взагалі не впізнавав голоси.

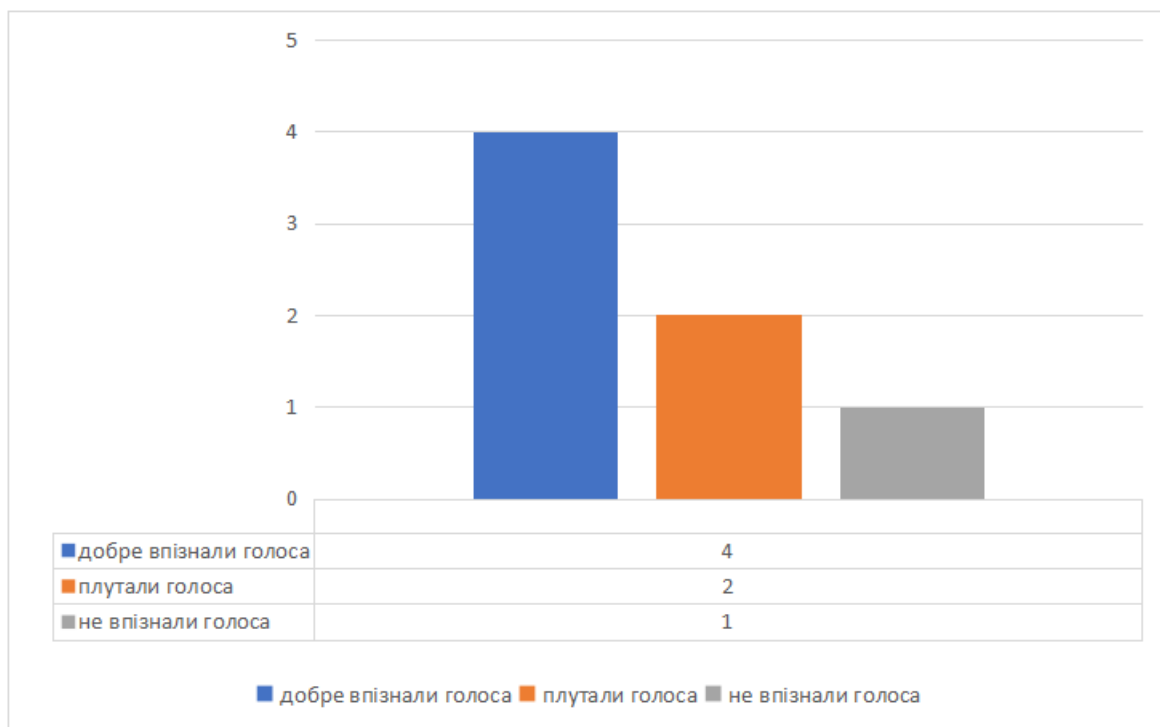

Рис. 2.2. Характеристика розпізнавання дітьми голосів (за результатами гри «Ау!»).

Участь в іграх і поведінка дітей у процесі попередньої бесіди, в розігруванні ігрових ситуацій оцінювалася за п'ятибальною шкалою:

5 балів – дитина легко входить в контакт, активна у спілкуванні, розуміє мовлення в повному обсязі, вміє слухати, відповіді на питання розгорнуті, вільно користується лексичними засобами мови, думки висловлює ясно, послідовно, вміє ставити запитання, а під час діалогу проявляє інтерес до завдань;

4 бали – дитина контактна, проте у спілкуванні бере участь з ініціативи інших, вміє слухати, мовлення розуміє в повному обсязі, вміє відповідати на питання, хоча іноді відповіді можуть бути недостатньо розгорнутими, відчуває деякі труднощі при формулюванні питань;

3 бали – дитина контактна, але не завжди розуміє мовлення в повному обсязі, може бути відсутня дистанція при спілкуванні з

дорослими, може часто перебивати співрозмовника, може відволікатися, повторювати одні й ті ж фрази, не вміє правильно висловлювати свої думки, відчуває труднощі при формулюванні питань, потрібно спонукання;

2 бали – дитина контакт встановлює із труднощами, потрібна значна активізація, спонукання, розуміє мовлення не в повному обсязі, відповідає на питання односкладово або взагалі ігнорує їх. Може спостерігатися вибірковість спілкування.

1 бал – дитина в контакт не вступає, проявляє вибірковий негативізм.

У таблиці 2.1 представлена інформація про дітей, які набрали певну кількість балів у результаті проведення діагностичних процедур за допомогою перелічених вище методів і методик.

Таблиця 2.1

Результати діагностичного обстеження рівня сформованості комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку

Бали	Методи діагностики		
	Попередня розмова	Ігрова ситуація (театральна постановка «Ріпка»)	Гра «Ау!»
5б.	4 дітей	3 дітей	4 дітей
4б.	-	-	2 дітей
3б.	2 дітей	2 дітей	-
2б.	-	-	-
1б.	1 дитина	2 дітей	1 дитина

4. Методика «Азбука настроїв». Мета. Ознайомити дітей з основними людськими емоціями і навчити способам їх вираження.

Дана методика передбачає проведення ігор за допомогою 36 карток із зображеннями: чоловіка, жінки, кішки, папуги, мишки та рибки, які

висловлюють 6 настроїв: радість, горе, самовдоволення, переляк, агресія, невдоволення. Картки із зображеннями представлено в Додатку А.

За даною методикою було проведено наступні ігри:

Гра 1. Пасьянс

Мета. Виявлення вміння розпізнавати емоції, вміння співставляти і порівнювати настрої.

Хід гри. Вихователь-адміністратор розкладає перед дітьми вертикально всі картки з одним і тим самим персонажем. Наприклад, викладіть всі картки з котами в різному настрої. Діти розміщують інші картки відповідно до настрою персонажа. Іншими словами, поруч з веселим котиком покладіть веселого папугу, рибку тощо. Коли пасьянс закінчено, педагог просить дитину назвати настрої персонажів у горизонтальному ряду.

Гра проводилася з 7 дітьми. Гра була проведена з кожною дитиною індивідуально. В результаті троє дітей змогли впізнати емоції і розкласти картки відповідно настрою персонажа. У 2 дітей виникли труднощі з упізнанням емоцій, вони плутали емоції: горе і невдоволення. Один досліджуваний зміг розкласти картки тільки з емоцією «радість», інші картки розкладав не замислюючись, роблячи помилки. 1 переплутав всі картки, виконав завдання повністю неправильно.

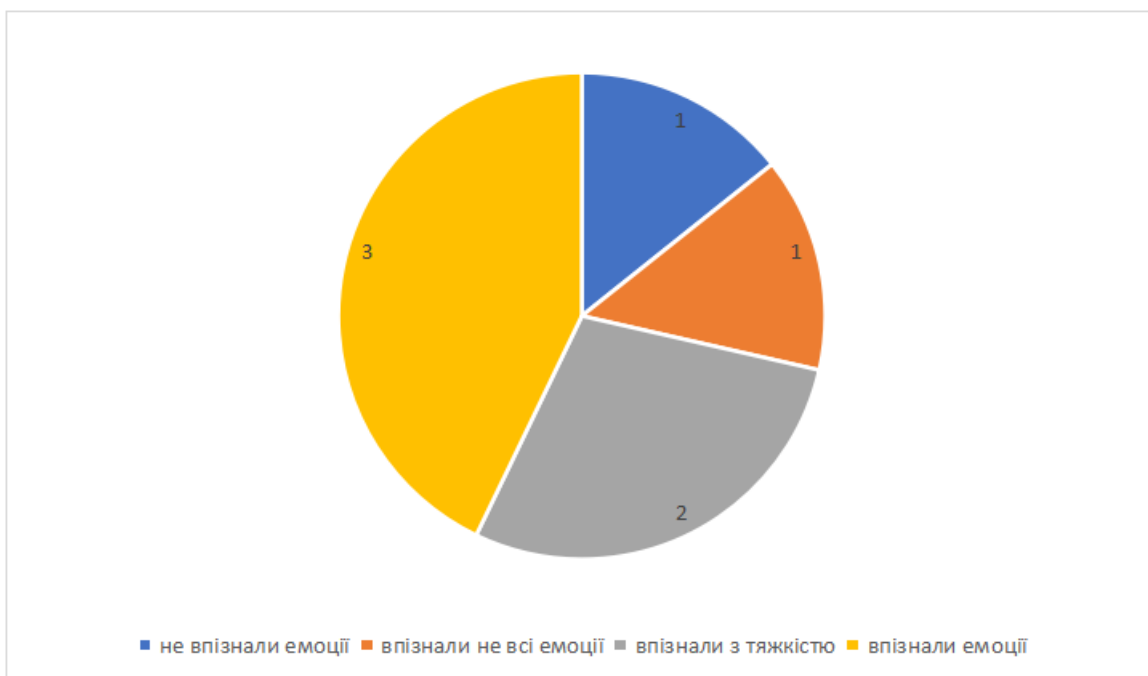

Рис. 2.3. Характер розпізнавання емоцій досліджуваними (за результатами гри 1. «Пасьянс»)

Гра 2. Імітація

Мета. Виявлення вміння розпізнавати емоції.

Хід гри. Колективна гра. Педагог просить дітей знайти серед карток спочатку всіх веселих людей і звірів, потім всіх незадоволених і т. д. Потім вони, уважно розглянувши всі зображення персонажів, що виражають певну емоцію, повинні відтворити на своєму обличчі подібну емоцію. Після чого педагог пропонує досліджуваному настрій, дозволяючи йому зрідка дивитися на відповідні картинки. Якщо ж досліджувані відчувають труднощі, то в гру включається педагог і демонструє міміку настроїв. Коли діти відтворили настрої за допомогою зорової підказки, вони виконують те ж завдання без картинки тільки за назвою настрою.

У грі брали участь 7 дітей. Всі брали активну участь в пошуках того чи іншого настрою. У п'яťох з них не виникли труднощі в зображенні тих емоцій, які запропоновані на картинках. У 2 дітей з цим завданням

виникли проблеми – зображували не ту емоцію, яку було потрібно. Тільки після унаочнення педагога досліджувані змогли зобразити емоцію. Після тренувань у вираженні емоцій спільно з педагогом, самостійно, не спираючись на картинки, змогли зобразити всі емоції тільки за назвою 4 дітей. Двоє дітей плуталися в вираженні настроїв.

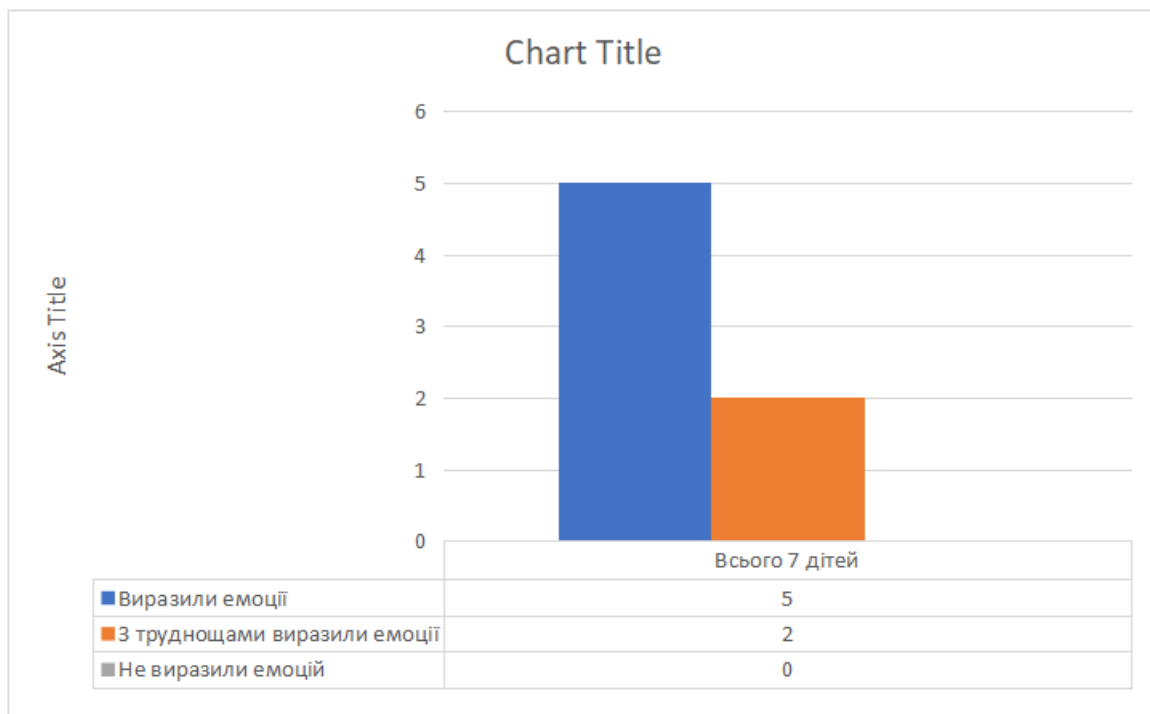

Рис. 2.4. Характер зображення емоцій (за результатами гри 2 «Імітація»)

Гра 3. Інсценування

Мета. Спостереження й оцінка використання невербальних засобів спілкування, виявлення рівня розвитку виразності інтонації, міміки, рухів.

Хід гри. Педагог придумує разом із дітьми різні ситуації, що призводять до того чи іншого настрою, підбираючи відповідні картинки. Потім досліджувані розігрують сценки, в яких зображують придумані ситуації.

У даній грі взяли участь 7 дітей. Четверо з них активно брали участь у вигадуванні і розігруванні ситуацій, активно використовували жести і

міміку. 2 досліджуваним потрібна була допомога у вираженні емоції «самовдоволення» також, міміку і жести вони використовували мінімально. Ще одна дитина, придумуючи ситуації, відмовлялася виходити до дошки, жести і міміку не використовувала. Характер використання дітьми невербальних засобів спілкування представлений на рис. 2.5.

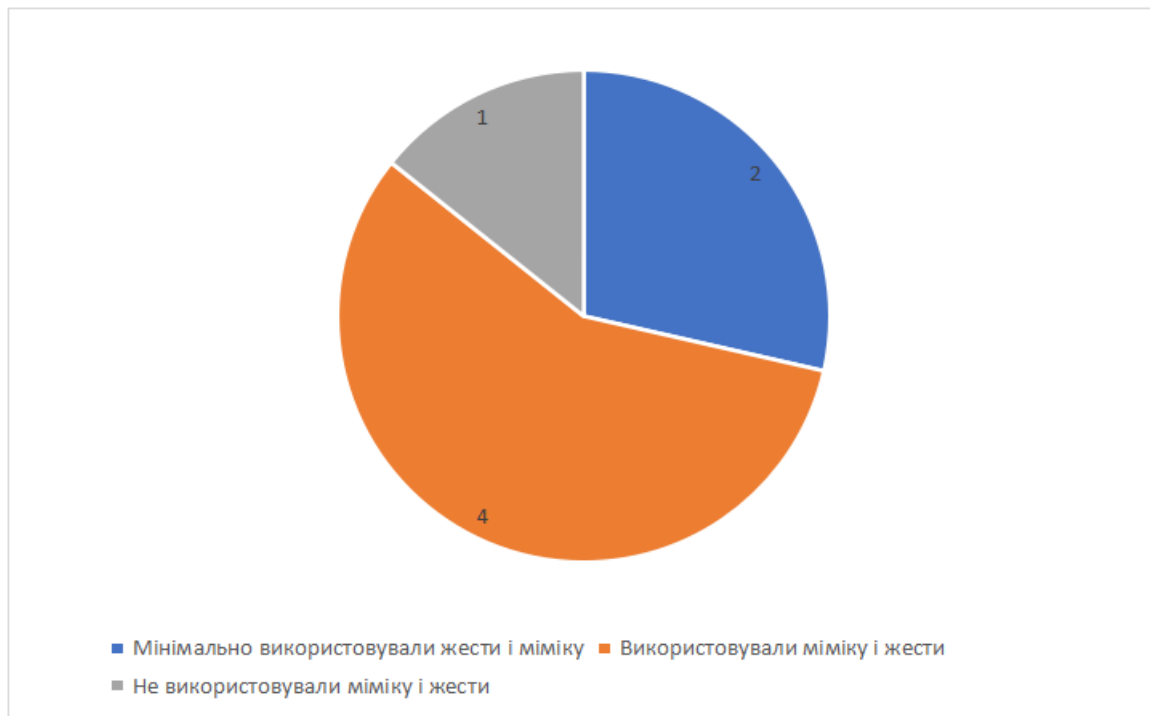

Рис. 2.5. Характер використання невербальних засобів спілкування (за результатами гри 3 «Інсценування»)

5. Методика «День народження».

Мета. Виявлення особливостей взаємин дитини з дорослими і дітьми, виявлення емоційних переваг у спілкуванні. Діагностична процедура за допомогою даної методики передбачає колективне або індивідуальне проведення. У зв'язку з обмеженістю в часі процедура була проведена колективно.

Хід проведення. З дітьми проводиться бесіда про день народження. З'ясовуються дати днів народження, побажання в подарунках і т. д. Далі

педагог-адміністратор пропонує дітям намалювати на аркуші паперу «атрибути» дня народження, в тому числі, стіл зі стільцями, за який вони будуть розсаджувати гостей – своїх друзів.

Далі педагог-адміністратор дає інструкцію позначити своє місце за столом – квадратом. Потім ставить запитання дітям, кого б вони хотіли посадити поруч із собою або з іншого боку. Імена людей записуються.

Відповіді дітей дають можливість оцінити потребу досліджуваних у спілкуванні. Далі проводиться аналіз по малюнку:

1. Потреба у спілкуванні:

а) додаються нові «стілчики» – потреба у спілкуванні в широкому колі;

б) «стілчики» прибираються (закреслюються) – потреба в спілкуванні лише з близькими людьми або в обмеженій кількості;

в) вибираються іграшки, предмети, тварини – несформована потреба у спілкуванні або проблеми в спілкуванні з близькими.

2. Емоційні переваги у спілкуванні: чим ближче люди розташовуються поруч із дитиною - тим ближчі, довірчі, приємні стосунки.

3. Значимість соціального оточення:

а) кількісне переважання дорослих або дітей – наявність досвіду спілкування з ними;

б) статеве переважання у спілкуванні – наявність хлопчиків або чоловіків, дівчаток чи жінок;

в) вказівка своїх родичів – значимість і важливість родинних відносин.

Діагностична процедура проводилася з 5 дітьми, оскільки двоє з дітей були відсутні в день проведення методики.

У бесіді про день народження, про подарунки активно брали участь всі 5 дітей. У малюванні столу двом дітям була надана допомога. Під час підписування «гостей» всім дітям була також надана допомога педагога.

1. Результат аналізу малюнка. Марія П. – 6 років. Сформована потреба у спілкуванні, тому що на малюнку відсутні неживі предмети, але дана потреба не сильно виражена, тому що пропозиція педагога додати «стількики» була зустрінута відмовою. На пропозицію прибрати «стількики» Марія також відповіла відмовою. На малюнку дівчинка позначила себе в центрі «столу», практично всі «гості» знаходяться на рівній відстані від неї, що говорить про однакове її відношення до своїх близьких. Статеве переважання в спілкуванні – жіноче. На малюнку дівчинка «посадила за стіл» бабусю, що говорить про важливість родинних зв'язків.

2. Результат аналізу малюнка. Олександр Ю. – 6 років. Сформована потреба у спілкуванні. Яскраво виражено бажання спілкуватися в широкому колі – на пропозицію педагога додати «стількики» Олександр додав трьох людей. Найближче до нього розташовані його друг і вихователь, що говорить про близькі, довірливі відносини. У соціальному оточенні відзначається кількісне переважання дорослих, що говорить про часте спілкуванні з ними. Статеве переважання – жіноче. Олександром були «посажені за стіл» мама і дідусь, що говорить про важливість родинних зв'язків.

3. Результат аналізу малюнка. Марії І. – 6 років. Сформована потреба в спілкуванні, тому що відсутні неживі предмети. Бажання спілкуватися в широкому колі виражено середньо. На пропозицію додати або прибрати «стількики» Марія відповіла відмовою. Найближче до дівчинки розташовані її друзі, що говорить про довірчі стосунки з ними. У соціальному оточенні відзначається кількісне переважання однолітків, ніж дорослих, що говорить про часте спілкуванні з ними. Статеве переважання

в спілкуванні – жіноче. Для Марії важливі родинні зв'язки – на малюнку вона «посадила за стіл» маму і тата.

4. Результат аналізу малюнка. Світлани Т. – 6 років. Відсутність неживих предметів говорить про сформовану потребу в спілкуванні. Виражена потреба спілкування в широкому колі – на пропозицію додати «стільчики» Світлана додала двох осіб. Поруч зі Світланою розташовані її друзі, що говорить про близькі стосунки з ними. У соціальному оточенні відзначається кількісне переважання однолітків, що говорить про наявність досвіду спілкування з ними. Статеве переважання – жіноче. Також дівчинка зазначила «за столом» свою маму та тата, що говорить про важливість родинних зв'язків.

5. Результат аналізу малюнка Василя Н. – 6 років. Потреба в спілкуванні сформована на середньому рівні. На малюнку відсутні неживі предмети. На пропозицію прибрати «стільчик» Василь прибрав одну людину, що говорить про бажання спілкуватися в обмеженому колі. Поруч з собою Василь «посадив» двох дівчаток, що говорить про довірчі стосунки з ними. У соціальному оточенні кількісне переважання однолітків, що говорить про значний досвід в спілкуванні з ними. Статеве переважання – чоловіче. Своїх родичів Василь не вказав, що говорить про переважання в спілкуванні дитячої групи.

Для діагностики рівня сформованості комунікативних навичок була складена карта спостереження, в якій досліджувалися 7 дітей. З метою дотримання принципу конфіденційності, імена та прізвища випробуваних змінено.

Таблиця 2.2

**Рівень сформованості комунікативних здібностей у дітей
старшого дошкільного віку на початковому етапі експерименту**

Імена дітей, вік	Критерії сформованості комунікативних здібностей				
	Потреба у спілкуванні	Контактність	Уміння розуміти	Уміння висловлювати	Використання

			мовлення іншої людини	свої думки	невербальних засобів
Олександр Ю., 6 років	Високий рівень потреби в спілкуванні	З легкістю входить в контакт, вміє підтримати бесіду на будь-яку тему	Добре розуміє звернену мову	Думки викладає хаотично.	Активно використовує міміку, жести, виразну інтонацію
Світлана Т., 6 років	Досить висока потреба в спілкуванні	Легко входить в контакт, може заговорити першою	Добре розуміє звернену мову	В силу мовних порушень думки викладає неточно, місцями незрозуміло	У зв'язку з тим, що її не завжди можуть зрозуміти оточуючі, добре використовує жестикуляцію і міміку. Низький рівень виразності і інтонації
Вікторія М., 6 років	Низький рівень потреби в спілкуванні, грає і розмовляє сама з собою	З труднощами вступає в контакт. Нічого не розповідає, на питання не відповідає.	На достатньому у рівні розуміє звернену мову	Мова спонтанна, багатослівна	Низький рівень використання невербальних засобів. Використовує тільки жести
Євгеній І., 6 років	Слабкий прояв потреби в спілкуванні	У контакт вступає, але з невеликими труднощами	На достатньому у рівні розуміє звернену мову	В силу важких мовних порушень мова малозрозуміла, думки викладає уривчасто	Для прохань, відповідей активно використовує міміку, жести. Фрази не інтонує
Марія П., 6 років	Слабкий прояв потреби в спілкуванні	З труднощами вступає в вербальний контакт	Добре розуміє звернену мову	Думки викладає неповно, але досить ясно	Активно використовує міміку. Низький рівень використання жестів. Фрази інтонує не

					часто
Василій Н., 6 років	Слабкий прояв потреби в спілкуванні	Досить швидко вступає в контакт, але спілкування коротке	Розуміє звернену мову – лише короткі фрази	Мова малозв'язана, думки викладає неповно	Використовує міміку, жести, фрази ніж не інтонує
Михайло І., 6 років	Досить висока потреба в спілкуванні	У контакт входить з зусиллями, не слухає те, про що йому говорять і часом не намагається слухати	Звернену мову розуміє у вигляді коротких фраз і інструкцій	Думки викладає простими словами і односкладовим и ми фразами	Використовує жести, міміку, інтонує фрази

Отже, можна зробити висновок про те, що практично у всіх дітей, що взяли участь у дослідженні, відзначається слабка вираженість потреби у спілкуванні. Також спостерігається знижений рівень активності у спілкуванні. Четверо дітей з певними труднощами вступають у вербальний контакт. Більшість дітей розуміють звернене мовлення обмежено, у вигляді коротких, простих фраз і виразів. Абсолютно у всіх спостерігаються порушення у змістовному і послідовному викладі своїх думок. Використання ж невербальних засобів спілкування носить досить позитивний характер – всі діти під час комунікації використовують жести і міміку. Є ті, які використовують тільки жести, не використовуючи міміку і навпаки. А троє дітей у спілкуванні з оточуючими інтонують фрази. Все це говорить про потрібність і важливість розвиваючої роботи, спрямованої на формування комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку.

2.2. Система роботи івент-центру щодо реалізації педагогічних умов розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку

Сучасні івент-центри для дітей стають важливими осередками формування соціально-комунікативних здібностей у старшому дошкільному віці. В основу роботи таких центрів покладено інтерактивні, ігрові та творчі методи, які сприяють гармонійному розвитку дитини.

У івент-центрі повинні бути створено педагогічні умови не тільки для активного відпочинку дитини, але й умови для розвитку дитини, на базі яких проводяться заходи за різними напрямками.

Івент-центр повинен надавати такі послуги та проводити такі заходи і заняття як:

- активний фізичний розвиток завдяки розважальним спортивним атракціонам;

- шоу з аніматорами;

- квест-сюжети;

- показ мультфільмів;

- майстер-класи;

- міні-садок;

- малювання;

- творчість.

- сучасні ігри з використанням іноваційних технологій

У процесі проведення дослідження комунікативних здібностей вихованців центру «PlayLab», ми встановили, що його вихованці потребують проведення додаткової роботи у даному напрямку. Відповідно, ми зупинилися на розробці системи роботи у напрямку створення необхідних умов для розвитку комунікативних здібностей через інтерактивні ігри, творчі заходи, тренінги та спільну діяльність. Нами визначено, що у даному напрямку мають реалізуватися наступні завдання:

- навчати дітей навичкам командної взаємодії;
- формувати емоційний інтелект через спільну діяльність;
- знайомити дітей із правилами ввічливого спілкування та етикету;
- спонукати дітей до вільного спілкування та безпосереднього комунікування.

Принципи роботи:

-*індивідуалізація*: урахування особистісних особливостей кожної дитини.

-*ігровий підхід*: використання спільної гри як основного методу навчання;

-*комплексність*: поєднання фізичних, емоційних і когнітивних методів впливу;

-*добровільність*: забезпечення комфорту і позитивної мотивації;

-*співпраця з батьками*: організація спільних заходів для дітей і дорослих.

Основні напрями роботи представимо у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

**Основні напрями роботи івент-центру щодо реалізації
педагогічних умов розвитку комунікативних здібностей дітей
старшого дошкільного віку**

№	Напрямки	Зміст	Педагогічна умова
1.	Ігрові програми	Тематичні квести («Пригоди у місті дружби», «Знайомство з чарівними словами»). Ігри на командоутворення («Будуємо разом»,	Включення дітей в ігрову діяльність.

		«Секрети комунікації»).	
		Рольові ігри («Сім'я», «Магазин», «Школа ввічливості»).	
2	Творчі майстер-класи	Створення спільних творчих проєктів: малювання, ліплення, рукоділля. Інтерактивні казки з активною участю дітей. Театралізовані вистави для розвитку мовлення і невербальної комунікації.	1) Організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних навичок. 2) Залучення сім'ї
3	Тренінги і вправи	Вправи на розвиток емоційного інтелекту («Що я відчуваю?», «Впізнай емоцію»).	1) Активна роль адміністраторів-вихователів івент-центрів у залученні дітей до комунікації та спілкування з іншими дітьми.
		Мовленнєві ігри («Склади історію», «Придумай продовження казки»).	2) Залучення сім'ї
		Вправи для покращення невербальної комунікації (міміка, жести).	3) Організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних навичок.
4	Фізична активність	Спортивні ігри для розвитку командної взаємодії. Естафети з елементами	1) Включення дітей в ігрову діяльність.

15:00	Вільний час
15:00-16:00	Тренінги і вправи
16:00-17:00	Вільний час

Примітка: святкові заходи проводяться протягом тижня і включають шоу-програму, майстер-класи та інші розваги на тематику свята.

Очікувані результати:

- збільшення рівня впевненості дітей під час комунікації;
- покращення мовленнєвих навичок, розширення словникового запасу;
- розвиток навичок командної взаємодії;
- зміцнення позитивної самооцінки дітей;
- формування основ соціально прийнятної поведінки.

Велика роль, також має відводитися роботі із батьками, що передбачає:

- проведення тренінгів та консультацій для батьків щодо розвитку комунікативних здібностей їхніх дітей;
- організація сімейних івентів, де батьки можуть спостерігати за успіхами своїх дітей;
- відкрите спілкування щодо прогресу дитини.

Отже, розроблена нами система роботи івент-центру, спрямована на розвиток комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку, сприяє формуванню у дітей навичок успішного спілкування, командної роботи, емоційної чуйності. Використання інтерактивної та методично збалансованої діяльності гарантує досягнення високих результатів у гармонійному розвитку особистості.

2.3. Методичні рекомендації щодо розвитку комунікативних здібностей старшого дошкільного віку у розважальному просторі івент центру

Виходячи з даних, отриманих в ході дослідження, можна виділити дві групи методичних рекомендацій щодо реалізації визначених нами педагогічних умов та розробленої програми розвитку комунікативних здібностей у дітей старшого дошкільного віку на базі івент-центру:

I група – Загальні рекомендації для роботи з дітьми:

1. Починати заняття бажано з ігор, загадок, можна задіювати якогось казкового персонажа, що буде підвищувати інтерес дітей до вивчення теми.

2. Впроваджувати заняття з метою підняття духу суперництва, мотивації до пізнання, краще використовувати жетонну систему (тобто за кожну правильну відповідь, слід давати дітям жетон. Це може бути квадрат, коло, «смайлик» тощо).

3. Більшу увагу приділяти розвитку вміння сприймати зміст мовлення.

4. Вносити в заняття розвиток умінь відтворювати чуже мовлення (ігри на повторення, переказ історії), що буде допомагати дітям будувати і висловлювати власні думки.

5. Необхідно формувати в дітей уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, з метою адекватного сприйняття мовлення.

6. Обов'язково використовувати колективну роботу під час занять з метою формування комунікативних здібностей, вміння працювати у команді.

7. Не забувати про надання індивідуальної допомоги дітям при складанні розповідей за сюжетними картинками.

8. Використовувати ігрові ситуації необхідно на заняттях, присвячених життєвому, практичному досвіду. Так в дітей буде накопичуватися соціальний досвід, розвиватися навички культури спілкування, а також формуватиметься звичка аналізувати умови і знаходити правильні рішення [37].

II – Індивідуальні рекомендації для роботи з дітьми старшого дошкільного віку:

1. Під час інсценівок казок необхідно:

Надавати дітям повну свободу у вираженні думок, оскільки кожен з них сприймає того чи іншого героя по-своєму.

2. Перед тим, як інсценувати казку, необхідно, щоб діти правильно і точно запам'ятали черговість персонажів.

3. На заняттях з розвитку мовлення, із метою формування комунікативних навичок краще використовувати діалогове спілкування.

4. На заходах із розвитку мовлення, присвячених таким темам, як «Одяг. Догляд за одягом», «Волосся, шкіра та їх гігієна» тощо, бажано використовувати наочні тематичні предмети. Тим самим діти практичним шляхом вивчатимуть тему, що підвищить рівень розуміння теми, а також рівень розуміння застосування тих чи інших предметів побуту.

5. На заняттях з праці обов'язковим є повторення правил техніки безпеки.

6. Заняття з праці в обов'язковому порядку повинні нести практичну спрямованість. Вивчається те, що в майбутньому стане в нагоді дітям в житті [39].

7. Повинно бути забезпечене мовленнєве та комунікативне середовище у групі – де дітям буде надано безліч можливостей слухати та бачити мовлення, а також буде створено природні можливості для комунікації.

Також, на базі івент-центру мають бути створені наступні педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей:

- створення в івент-центрі позитивної та підтримуючої атмосфери, в якій дитина відчуває себе впевненою та заохочується до спілкування.

- включення дітей в ігрову діяльність.

- організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей;

- активна роль адміністраторів-вихователів івент-центрів у залученні дітей до комунікації та спілкування з іншими дітьми;

- залучення батьків.

Тут цікавою формою для спільної роботи батьків та дітей можуть стати заняття із малювання за допомогою нетрадиційних технік, що дозволить не тільки активізувати творчий процес, а також розвивати мовлення в ході спільного обговорення продуктів творчості.

Для прикладу:

Монотипія. Монотипія – унікальний відбиток в єдиному екземплярі, відбиток у дзеркальному відображенні. Інструкція: залиште кілька великих крапель фарби на аркуші паперу: складіть аркуш навпіл і щільно стисніть; згорніть і ви побачите незвичайні, химерні візерунки – клякси. Техніка: на гладкій поверхні скла або щільного глянцевого паперу малюнок наноситься гуашевою фарбою або фарбами; зверху кладеться аркуш паперу і притискається до поверхні – виходить відбиток у дзеркальному відображенні.

Завдання педагога – розбудити уяву. Монотипія – дивовижний жанр, який фактично займає середнє положення між живописом і графікою, між мистецтвом і психологією. Ця методика дозволяє подолати негативні відчуття, зняти емоційне напруження, тривожність. Робота виконується на плівці фарбами (акварель, гуаш), потім отримані

зображення необхідно «перенести» на аркуші паперу. Різнокольорові плями-принти допомагають розвивати уяву та уяву.

Кляксографія. Ігри з кляксами сприяють розвитку координації рухів, уяви, а також зняттю напруги у дітей. Основою цієї техніки малювання є клякса. У розумінні багатьох клякса асоціюється з неохайністю. Тому завдання педагога – зробити кляксографію навчальним, розвиваючим засобом художньо-творчої діяльності. Завдання цього виду малювання – зрозуміти симетрію дзеркального відображення половини предмета, що малюється. Якщо скласти аркуш навпіл, капнути кілька крапель рідкої фарби з одного боку і щільно притиснути до іншого боку, вийдуть незвичайні, химерні візерунки. Можна спробувати розглянути дерева, квіти, водорості.

Інструкція: нанесіть велику і яскраву пляму (туш, акварельна фарба) на папір; щоб крапля була «живою» потрібно струсити аркуш паперу – він почне рухатися, залишаючи слід; потім можна додати пляму іншого кольору і продути знову – нехай ці кольори зустрінуться, перехрестяться, злиються, і вийде новий колір.

Свічка та акварель. Спосіб отримання зображення: малюнок малює свічкою на папері. Потім зафарбовує лист аквареллю в один або кілька кольорів. Малюнок свічкою залишається білим.

Малювання зубочистками. Спосіб отримання зображення: дитина вмочує зубочистку у фарбу та наносить бажаний малюнок на папір, для кожної фарби береться окрема зубочистка.

Тампонування чи відбиток. Для цього виду діяльності потрібно зробити тампони з марлі, поролону або зім'ятого паперу. Палітрою стає проштампована подушка. Батьки і діти беруть фарби і розфарбовують пухнасті, легкі, повітряні, прозорі або колючі предмети м'яким дотиком паперу. Ця техніка найкраще підходить для малювання тварин, оскільки

передає пухнасту текстуру поверхні об'єкта. Але також буде цікавим створення пейзажів в такій техніці.

Набризк. Абстрактний стиль покликаний висловити природні почуття, настрої та фантазії. Це популярний стиль, який дозволяє створювати дивовижно яскраві та цікаві роботи. Характеризується яскраво вираженими колірними плямами, які мають різну форму, але зазвичай не розпливчасті, а близькі до геометричних форм. В процесі малювання можливе використання відразу кілька кольорів, що допомагає створити різнокольоровий візерунок.

Малювання сіллю. Нетрадиційні зображення тварин і предметів можуть супроводжуватися цією технікою малювання. Попередній ескіз потрібно зробити на папері, змочити його водою за допомогою пензлика, посипати сіллю, почекати, поки вона вбере воду, далі – забрати зайву сіль. Коли все висохне, відбувається малювання відсутніх елементів. Сіллю добре малювати птахів, комах (метеликів, жуків), морських тварин (медуз, восьминогів).

Ще одна дуже цікава техніка образотворчої діяльності – «квілінг» – техніка виготовлення мініатюр з двостороннього кольорового паперу.

Для роботи потрібно нарізати смужки кольорового паперу однакової ширини (приблизно 0,5 - 0,7 см, довжина залежить від елементів від 2 до 25 см). Також знадобиться невелика паличка (зубочистка або спиця), на яку будуть накручуватися смужки, клей ПВА, картон для основи. Інструкція: намотаємо смужку паперу на зубочистку і акуратно знімаємо, трохи послабивши, склеюючи кінці паперу клеєм.

Також існує техніка «малювання нитками» (*ниткографія*). Використовуються прості нитки, гуаш різних кольорів, папір для малювання, ємність для використаних ниток.

Потрібно зробити відрізки ниток (2-5 шт.) довжиною 7-10 см. Один шматочок ниток змочують у фарбі і ведуть ними на аркуші для малювання

в різні боки. Щоб використовувати гуаш іншого кольору, необхідно взяти чисту нитку.

В підсумку зазначимо, що багато з перелічених вище прийомів можна використовувати в одному – колажі. На нашу думку важливо наступне: добре, коли батьки, які працюють у парі із дитиною, не тільки знайомі з різними прийомами зображення, а користується ними, виконуючи поставлену мету. Слід зазначити, що успіх навчання нетрадиційним прийомам залежить від того, які методи та прийоми використовує педагог, щоб донести до дітей певний зміст. Таким чином, для навчання малювання можна використовувати різноманітні техніки та різноманітні матеріали.

З метою розвитку комунікативних здібностей під час проведення івентів – нетрадиційні техніки малювання, для розвитку комунікативних здібностей педагог разом із батьками може ставити ряд наступних питань:

- Діти, звернемо увагу на інструменти, якими ми сьогодні працюватимемо. Назвіть їх (пензлики, мастихін, штампи, ваші пальчики).

- Вам доводилося виконувати роботи з техніки інтуїтивного живопису раніше?

- Якими фарбами ви користувалися? Як називаються фарби, якими ви користувалися у своїх попередніх роботах? Який колір допоміг зробити фарби тла не яскравими, а ніжними?

- Продемонструйте, яким інструментом ви користувалися, щоб створити картини фону?

- Продемонструйте, яким способом можна зобразити сонце та хмари.

Таким чином, можна сказати про те, що при реалізації програми формування комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку на базі івент-центру потрібно більше уваги приділяти підвищенню рівня потреби до спілкування. А також велику увагу слід приділяти розвитку

навичок правильного і доречного використання тих чи інших жестів і міміки.

Висновки до розділу 2

Дослідження комунікативних навичок дітей старшого дошкільного віку проводилося на базі івент-центру «PlayLab», учасниками якого стало 7 дітей, батьки яких дали згоду на участь у дослідженні. При проведенні експерименту були виділені наступні діагностичні критерії комунікативних навичок: потреба у спілкуванні; контактність; уміння розуміти мовлення іншої людини; уміння змістовно викладати свої думки; використання невербальних засобів у спілкуванні.

У процесі дослідження з дітьми старшого дошкільного віку були проведені діагностичні заходи за допомогою таких методів і методик: проведення попередньої бесіди; розігрування ігрових ситуацій в процесі занять: читання та інсценізація на тему «Ріпка», гра «Ау!», яка проводилася під час перерв, методика «Азбука настроїв»; методика «День народження».

Результати виявлення рівня сформованості комунікативних навичок показали, що практично у всіх дітей, що взяли участь у дослідженні відзначається слабка вираженість потреби у спілкуванні. Також спостерігається знижений рівень активності в спілкуванні. Четверо дітей з певними труднощами вступають в вербальний контакт. Більшість дітей розуміють звернену мову обмежено, у вигляді коротких, простих фраз і виразів. Абсолютно у всіх спостерігаються порушення в змістовному і послідовному викладі своїх думок.

Виходячи з даних, отриманих в ході дослідження, можна виділити дві групи методичних рекомендацій по реалізації програми розвитку

комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку на базі івент-центру. До пешої групи – «загальні» відносимо наступні рекомендації: задіяння казкового персонажа, що буде підвищувати інтерес до вивчення теми; використання жетонної системи з метою підняття духу суперництва; формування уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, з метою адекватного сприйняття мови; використовувати колективну роботу під час занять з метою формування комунікативних навичок, вміння працювати в групі; надавати індивідуальну допомогу дітям при складанні розповіді за сюжетними картинками; використовувати ігрові ситуації. Друга група – «індивідуальні», включає наступні рекомендації: використання наочності в процесі опрацювання матеріалу; надання свободи у вираженні думок, оцінних суджень; використовувати діалогове спілкування, з метою формування комунікативних навичок; враховувати вікові та індивідуальні особливості та ін.

Також на базі івент-центру «PlayLab» мають бути створені наступні педагогічні умови розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку; 1)Створення в івент-центрі позитивної та підтримуючої атмосфери, в якій дитина відчуває себе впевненою та заохочується до спілкування. 2)Включення дітей в ігрову діяльність. 3)Організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей. 4)Активна роль адміністраторів-вихователів івент-центрів у залученні дітей до комунікації та спілкування з іншими дітьми. 5)Залучення батьків.

З приводу залучення сім'ї, цікавою формою для спільної роботи батьків та дітей можуть стати заняття із малювання за допомогою нетрадиційних технік, що дозволить не тільки активізувати творчий процес, а також розвивати мовлення в ході спільного обговорення продуктів творчості.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що комунікативні здібності являють собою «комплекс індивідуально-психологічних властивостей, які забезпечують здатність особистості активно й ефективно спілкуватися, передавати й адекватно сприймати інформацію, організовувати взаємодію з іншими людьми, правильно розуміти себе та свою поведінку та партнерів по спілкуванню, їх поведінку, що необхідно для успішної діяльності людини». Ефективність формування комунікативних здібностей у дітей дошкільного віку залежить від педагогічного впливу соціального середовища, де творчість створює оптимальні умови для найбільш продуктивної реалізації їхнього комунікативного потенціалу.

2. Визначено, що дошкільні івент-центри дозволяють дітям не тільки розважатись та відпочивати в яскравому середовищі, але й досліджувати різні галузі знань та опановувати нові навички. Вони також дозволяють дітям отримувати задоволення під час навчання. Великі групові заняття для дошкільнят - не тільки веселі та захоплюючі, а й відіграють важливу роль у їхньому загальному розвитку. Ці заняття пропонують безліч переваг для дітей, від покращення соціальних навичок до сприяння когнітивному зростанню.

3. Зроблено висновок, що до переліку педагогічних умов, які мають бути створені в івент-центрах з метою розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку, можна віднести: 1)Створення в івент-центрі позитивної та підтримуючої атмосфери, в якій дитина відчуває себе впевненою та заохочується до спілкування. 2)Включення дітей в ігрову діяльність. 3)Організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей. 4)Активна роль адміністраторів-вихователів івент-центрів у залученні дітей до комунікації та спілкування з іншими дітьми. 5)Залучення батьків.

4. У процесі практичного опрацювання теми нами було проведено дослідження розвитку комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку на базі івент-центру «PlayLab», учасниками якого стало 7 дітей, батьки яких дали згоду на участь у дослідженні. При проведенні експерименту були виділені наступні діагностичні критерії комунікативних навичок: потреба в спілкуванні, контактність, уміння розуміти мову іншої людини, уміння змістовно викладати свої думки, використання невербальних засобів у спілкуванні. Результати показали, що практично у всіх дітей, які взяли участь у дослідженні, відзначається слабка вираженість потреби у спілкуванні. Також спостерігається знижений рівень активності в спілкуванні. Четверо дітей з певними труднощами вступають у вербальний контакт. Більшість дітей розуміють звернене мовлення обмежено, у вигляді коротких, простих фраз і виразів. Абсолютно у всіх спостерігаються порушення в змістовному і послідовному викладі своїх думок. Використання ж невербальних засобів спілкування носить досить позитивний характер – всі діти під час комунікації використовують жести і міміку. Є ті, які використовують тільки жести, не використовуючи міміку і навпаки. А троє дітей в спілкуванні з оточуючими інтонують фрази. Все це говорить про необхідність і важливість розвиваючої роботи, спрямованої на формування комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку.

5. У процесі проведення дослідження комунікативних здібностей відвідувачів розважального івент-центру «PlayLab», ми встановили, що діти загалом потребують проведення додаткової роботи у даному напрямку. Відповідно ми зупинилися на розробці системи роботи у напрямку створення необхідних умов для розвитку комунікативних здібностей через інтерактивні ігри, творчі заходи, тренінги та спільну діяльність. Нами визначено, що у даному напрямку мають реалізуватися наступні завдання: створення сприятливого середовища для формування

впевненості у спілкуванні; розвиток мовленнєвої культури та навичок самовираження; навчання дітей навичкам командної взаємодії; формування емоційного інтелекту через спільну діяльність; ознайомлення дітей із правилами ввічливого спілкування та етикету.

6. За результатами дослідження нами підтверджено гіпотезу про те, що розвиток комунікативних здібностей дітей старшого дошкільного віку в івент-центрах буде ефективним за таких педагогічних умов:

1)Створення в івент-центрі позитивної та підтримуючої атмосфери, в якій дитина відчуває себе впевненою та заохочується до спілкування;

2)Включення дітей в ігрову діяльність;

3)Організація заходів, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей;

4)Активна роль адміністраторів-вихователів івент-центрів у залученні дітей до комунікації та спілкування з іншими дітьми;

5)Залучення батьків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біла І. Здібності: дефініції та характеристики. URL: https://lib.iitta.gov.ua/6730/1/7%D0%B0_Copy.pdf
2. Богущ А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних закладах : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Слово, 2006. 304 с.
3. Богущ А.М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних закладах. Київ : Слово, 2010. 304 с.
4. Богущ А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах / за ред. А.М. Богущ. 2-ге вид., допов. Київ : Слово, 2011. 704 с.
5. Борисенко К. Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку. Науковий вісник Ужгородського університету : збірник наукових праць; серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І. Кузьма. Ужгород: Говерла, 2021. Вип. 1 (48). С. 48–52.
6. Булгакова О., Волошенко І. Особливості розвитку когнітивних здібностей дітей старшого дошкільного віку. URL: <http://surl.li/angaac>
7. Буханиста Т. Організаційно-педагогічні умови формування соціального досвіду дітей 5 років засобами ігрових технологій. URL: <http://surl.li/mqhhze>
8. Гавриш Н., Богущ А. Мовленнєва робота з дошкільниками : шляхи оптимізації. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 3. С. 4–13.
9. Гончар Т. І. Формування комунікативної культури молодших школярів в умовах дозвілля : автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук. К., 2003. 21 с.
10. Горбунова Н. В. Технології розвитку словника дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. Ялта : РВВ КГУ, 2010. 46 с.

11.Горбунова Н. Сучасні наукові підходи до розвитку словника дітей дошкільного віку. Гуманітарні науки. 2012. № 2. С. 46 – 52. 5

12.Грицишина Т. І. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку як соціально-педагогічна проблема. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. № 12 (55).12. 2016. С. 12-15.

13.Дитина: освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огневюк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець – Білоскаленко та ін.; наук. ред.: Г. В. Беленька, М. А. Машовець ; Мін. осв. І науки України, Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка. Київ: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.

14.Іванова І. Вплив рівня розвитку комунікативних здібностей на формування професійної спрямованості студентів психологів. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/26_19.pdf

15.Ігрова діяльність у дошкільній освіті п'ятирічних дітей (педагогічний супровід до програми «Дитина»): навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н.В. Кудикіної. Київ: Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 220 с.

16.Канарова О., Бескоровайна А. Умови формування комунікативних умінь і навичок у дітей старшого дошкільного віку. URL: <http://surl.li/ibhlke>

17.Карнаух Л. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку в умовах сучасного соціального середовища. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2012. Вип. 40.С. 110-114.

18.Кирста Н.Р. Формування лексичної компетенції старших дошкільників засобами поетичних творів українських письменників. *Педагогічний дискурс*. 2012. Вип. 13. С. 137 – 142.

19.Кравченко-Дзондза О. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі фахової підготовки. URL:

https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/42636/Kravchenko_Dzondza_dis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

20.Лісовець О. В. Особливості становлення і розвитку самостійності дитини у дошкільному віці. URL: <http://surl.li/rtxhbq>

21.Лохвицька Л. В. Програма з морального виховання дітей дошкільного віку «Скарбниця моралі». Тернопіль: «Мандрівець». 2014. 128 с.

22.Мадзігон В., Федорова Н. Здібності, творчість, обдарованість особистості. URL: <http://surl.li/jonuyd>

23.Макаренко С.І. Особливості становлення процесу розуміння значення слів на початковому етапі розвитку дітей. *Педагогічні науки*. Вип. 50. Ч. 1. Херсон : Вид-во ХДУ, 2008. С. 201 – 206.

24.Матвієнко С. І. Методика формування у дошкільників соціальної компетентності: навч. посіб. Ніжин: Вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2012. 106 с.

25.Матвієнко С. І. Фольклор як засіб формування соціального досвіду дитини старшого дошкільного віку. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя. №2. 2016. С. 73-78.

26.Мацюк З., Хвесик О. Комунікативні здібності як домінантна характеристика мовленнєвої особистості дитини. URL: <http://surl.li/dxenoj>

27.Паласевич І. Особливості розвитку словника дітей старшого дошкільного віку. URL: <http://surl.li/trdosj>

28.Пивоварчук Т. Структура комунікативних здібностей. URL: <http://surl.li/ahvvwn>

29.Рогальська І. П. Теоретико-методичні засади соціалізації особистості у дошкільному дитинстві. автореф. дис. ... докт. пед. наук. 13.00.05 «Соціальна педагогіка»; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2009. 45 с.

30.Розвиток комунікативних здібностей дитини в різному віці. URL: <http://surl.li/gplhyi>

31.Смовж М., Балабушка Є., Петрушина М. Особливості розвитку комунікативних здібностей психологів. *Вісник Національного університету оборони України*, 2023. 74(4), 119–129.

32.Смолянюк Ю., Рой А. Педагогічні умови формування культури дітей старшого дошкільного віку. URL: <http://surl.li/uovdww>

33.Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ: монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін.; за заг. ред. О. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.

34.Тонкова Ю. Педагогічні умови формування комунікативних вмінь у дітей старшого дошкільного віку. URL: <http://surl.li/sdfriw>

35.Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с.

36.Формування професійно успішної особистості як ключова домінанта розвитку сучасної університетської освіти: збірник тез за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції. За ред. В.Д. Будака, О.Є. Олексюк. Миколаїв: МНУ, 2012. 266 с.

37.Хало З. П., Волошанська І. В. Формування комунікативних здібностей дитини у процесі інтелектуального розвитку у дошкільних закладах Німеччини. URL: <http://surl.li/ibwaaz>

38.Хоменко С. О. Розвиток комунікативних здібностей дітей раннього віку. URL: <http://surl.li/wrcnik>

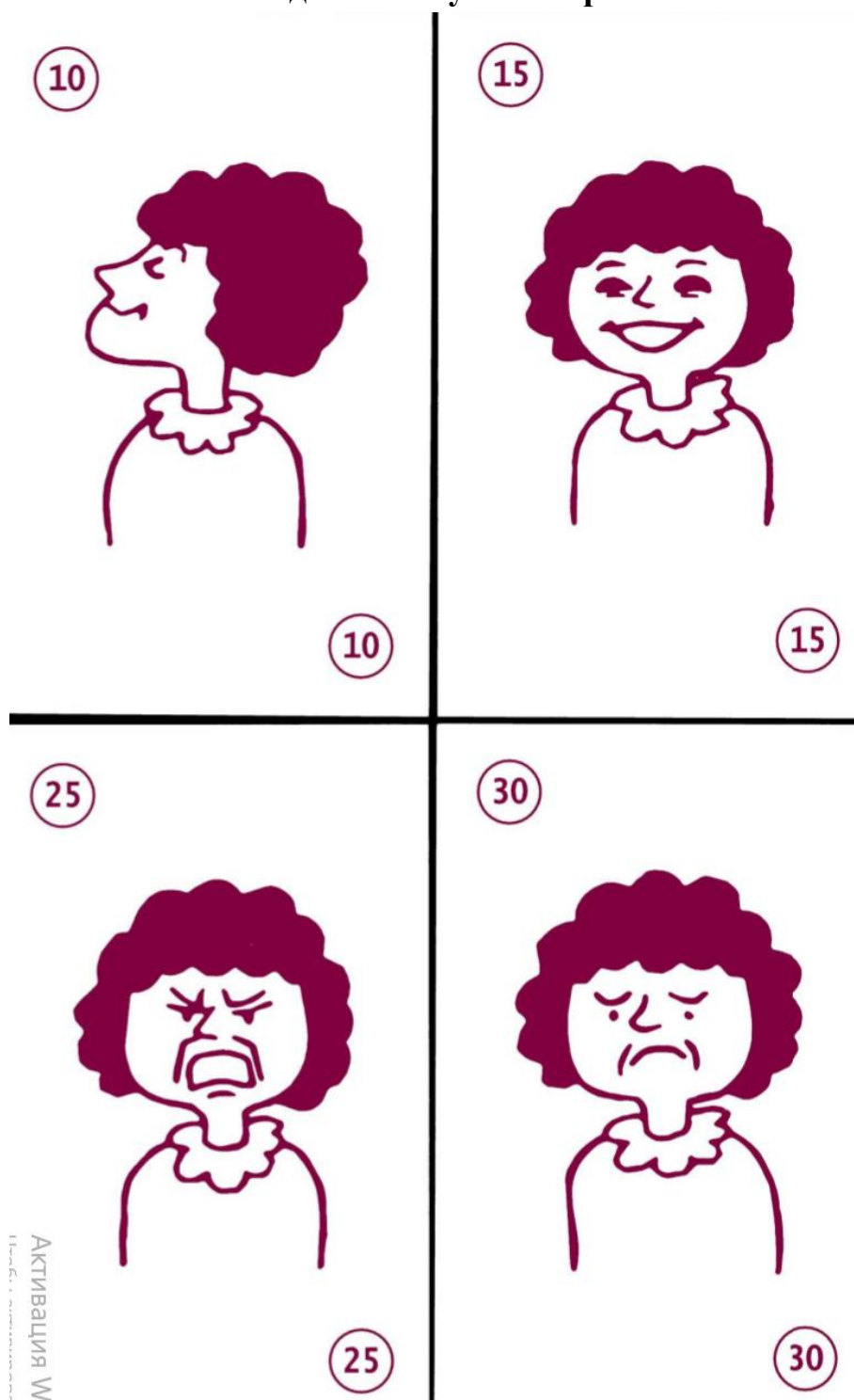
39.Хохліна О. П. Психолого-педагогічне забезпечення соціалізації дитини в освітньому закладі: теоретичний аспект проблеми. Актуальні проблеми психології: Зб. наук. пр. Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. Том XI. Соціальна психологія. Вип. 6. Книга II. С. 416-424.

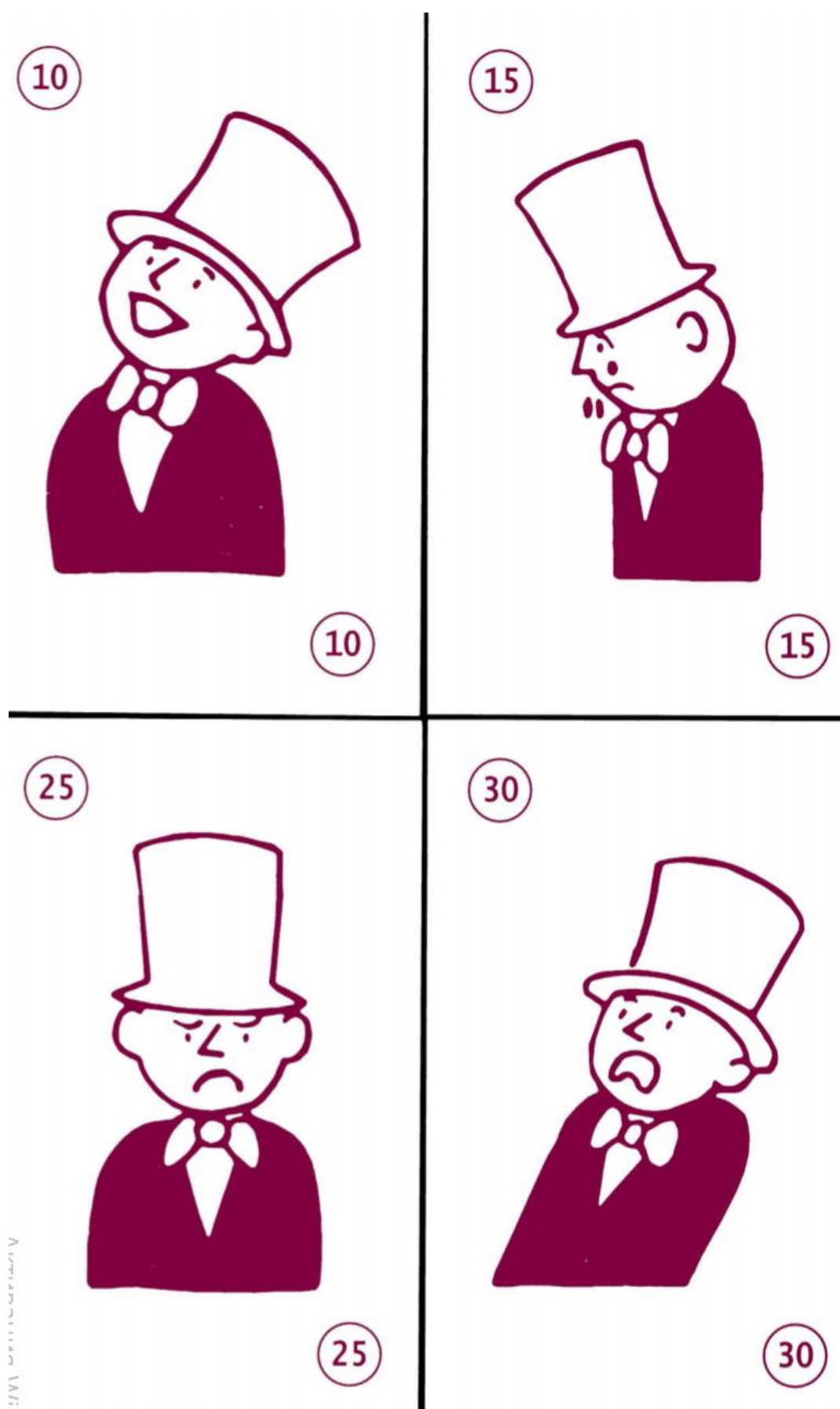
40. Handbook of Interpersonal communication. URL: <http://surl.li/xupiyh>
41. Kids Quest. URL: <http://surl.li/vckgbx>
42. Large Group Activities for Preschoolers. URL: <http://surl.li/brxvrd>
43. Supporting the Communication of Children in Preschool: Language & Literacy Experiences. URL: <http://surl.li/rhbrkh>
44. Testuser Belopolskaya. URL: <https://testuser7.narod./Philipok2>

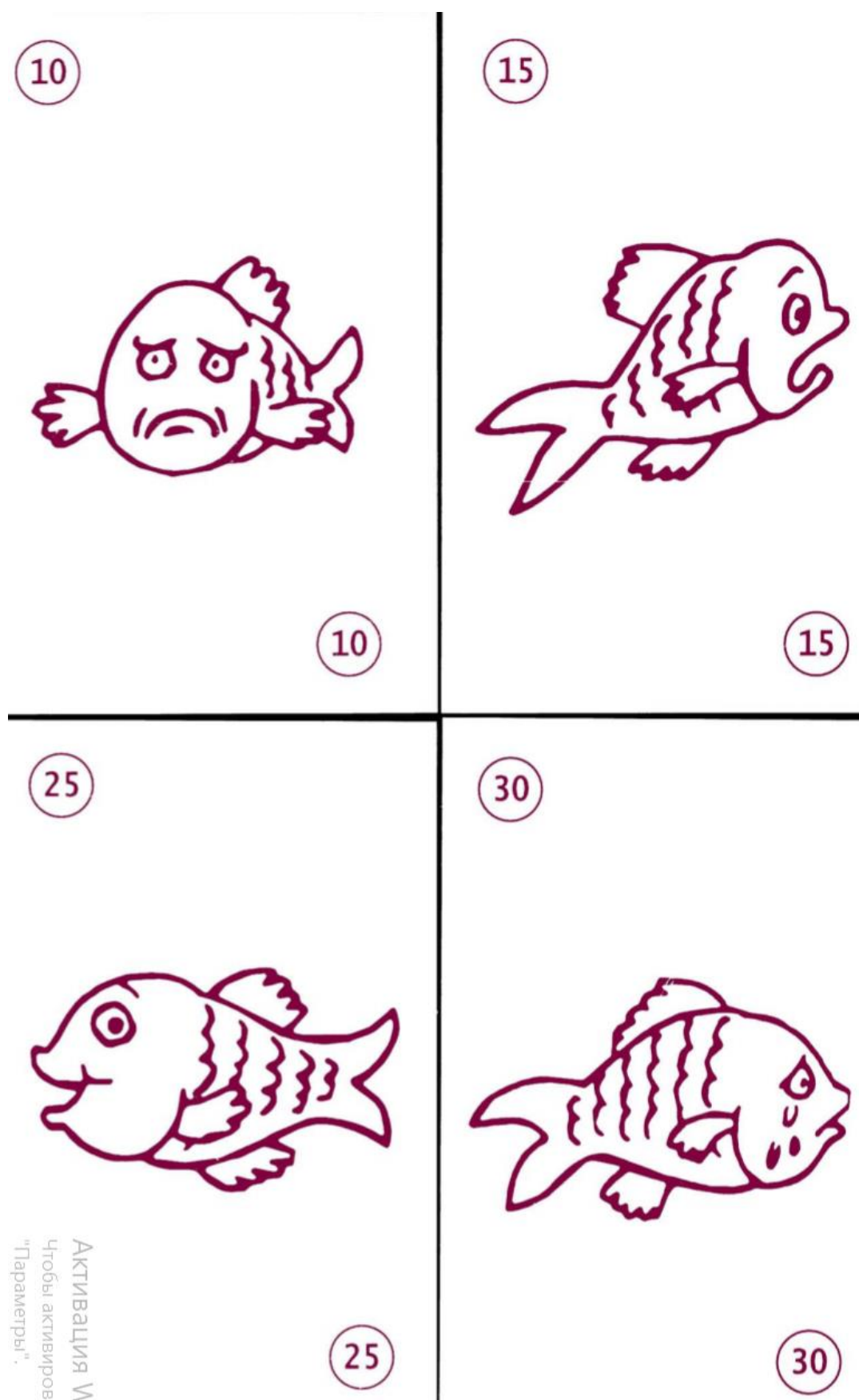
ДОДАТКИ

Додаток А

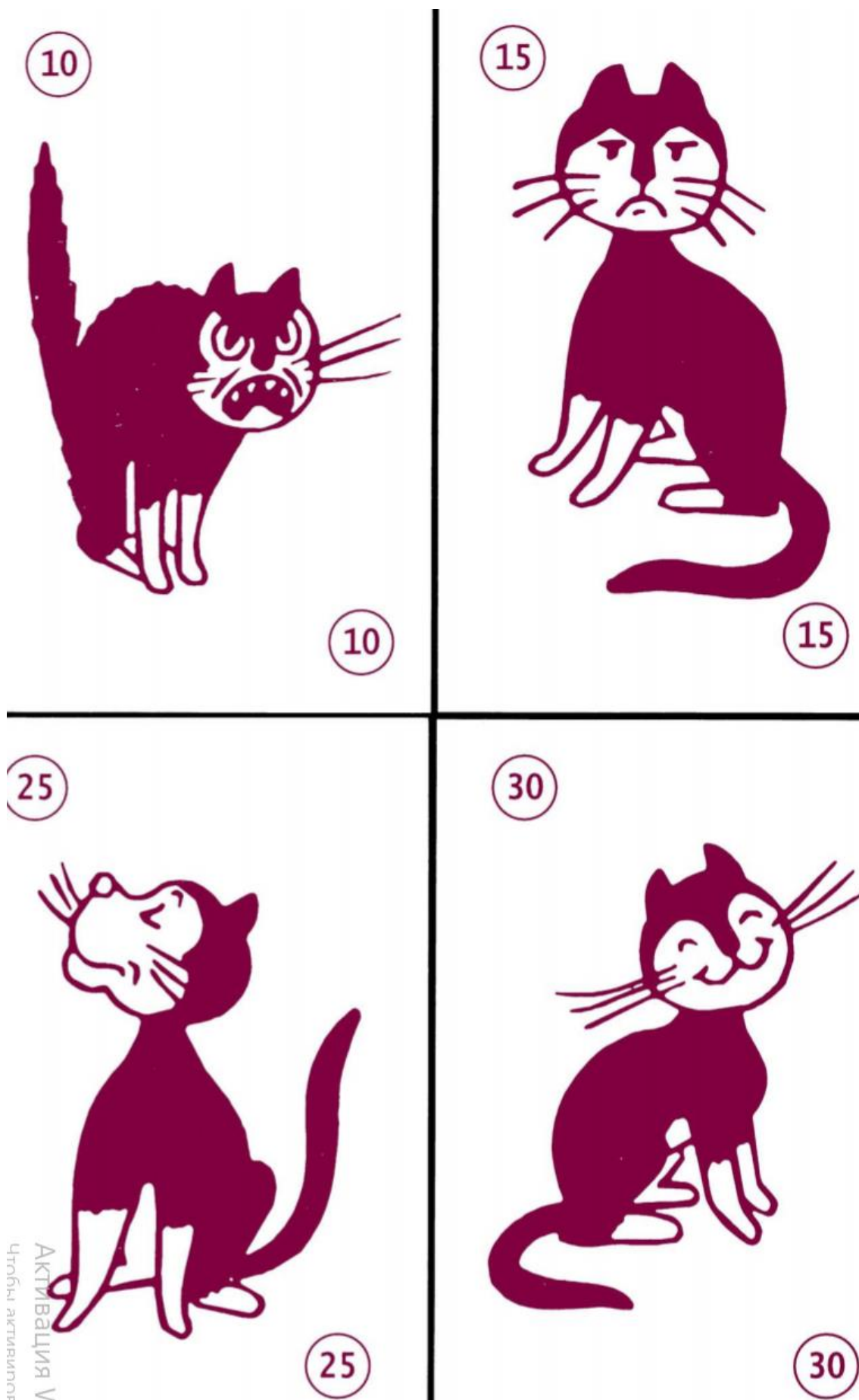
Методика «Азбука настроїв»

Активация W
Чтобы активировать
"Параметры".

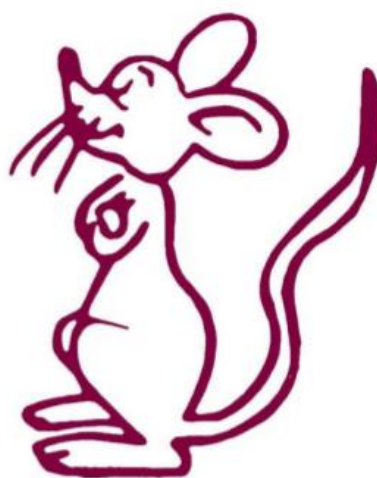
Активация V
Уголки активирова

10

10

15

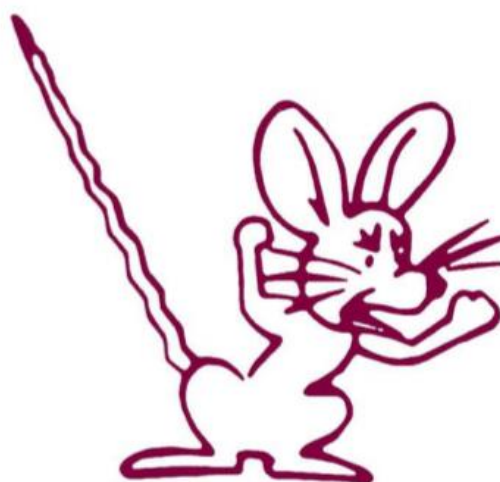
15

25

25

30

30

Активация Wii
чтобы активировать

Додаток Б

Рис. 1. Зразки виконання робіт за допомогою техніки «монотипія»

Рис. 2. Зразки виконання робіт за допомогою техніки «кляксографія»

Рис. 3. Зразки виконання робіт за допомогою свічки та акварелі

Рис. 4. Зразки виконання робіт за допомогою використання зубочисток

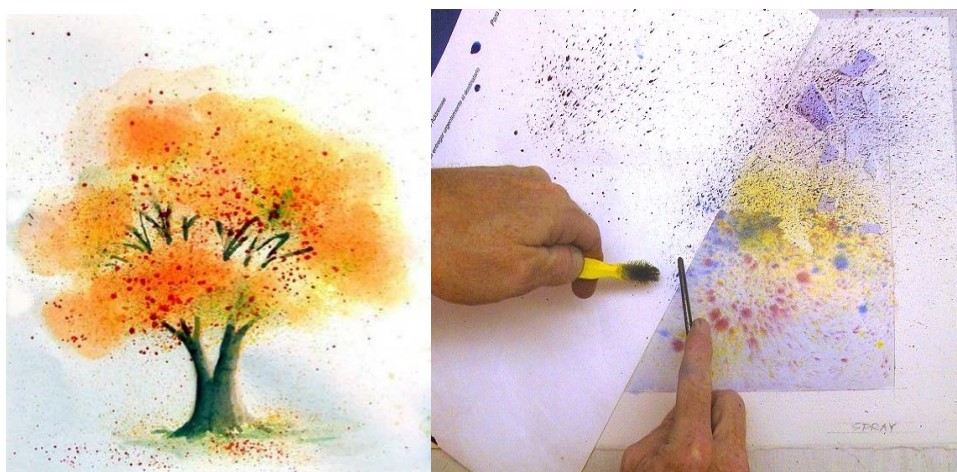

Рис. 5. Зразки виконання робіт за допомогою техніки «Набризк»

Рис. 6. Зразки виконання робіт за допомогою малювання сіллю

Рис. 7. Зразки виконання робіт за допомогою техніки «Квілінг»

Рис. 8. Зразки виконання робіт за допомогою техніки «ниткографія»